Neumayer Ede, Budapest, Szerecsen-utcza 35.

MAY és TÁRSA műterméből.

I. évfolyam. 1890. 51. szám.

Szerkesztőség:
BUDAPEST
VIII., József-körút 44. szám.

Kéziratok vissza nem adatnak.

Előfizetési föltételek:
Egész évre . . . frt 10.—
Fél évre . . . . . » 5.—
Negyedévre . . . » 2.50

A HÉT

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI KÖZLÖNY

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Kiadóhivatal:
BUDAPEST
VIII. József-körút 44. szám.

Hirdetéseket
lapunk számára elfogadnak:
az összes budapesti hirdetési irodák;
Németországban kizárólag
Steiner Adolf hirdetési irodája,
BERLIN és HAMBURG.

Budapest, deczember 21.

Lapunk t. előfizetőihez

azon kérelemmel fordulunk, szíveskedjenek megrendeléseiket a lapra, hova elébb megújítani. Nem tartjuk szükségesnek, hogy lapunkat a hanyatló évvel régi jó patriarchalis módon külön beajánljuk olvasóinknak. A kik egy év óta hűséges olvasói „A Hét"-nek, azok úgy is tudják, észlelhették, hogy lapunk folyton fejlődött és a társadalmi kérdésekben épp úgy mint az irodalomban a legszabadelvűbb, legmodernebb eszmék képviselője.

***„A Hét"** ezentúl is a megkezdett csapáson fog haladni, hadat üzenve a frázisnak, nagyképűsködésnek és a chablonnak. Munkatársaink nagy phalanxára jogos önérzettel utalhatunk: köztünk van a régibb és ujabb írói nemzedék szine-java.*

„A Hét" előfizetési dija mint eddig:
Egész évre . . . . 10 frt.
Fél évre . . . . . 5 „
Negyed évre . . . . 2 „ 50 kr.

„A HÉT"
szerkesztősége és kiadóhivatala
VIII. József-körut 44.

Mosolygó édes gyermekarczok . . .

(*Czimképünkhöz.*)

Mosolygó édes gyermekarczok,
Hol nyomot nem hagytak még harczok,
És torzvonást, redőt, sötétet,
Barázdát nem vont még az élet,
S ti szemek, tisztáik mint a tó —
Van-e mi bájra, üdeségre
A véghetetlen mindenségbe'
Hozzátok volna fogható?

Nem a virág, nem madárfészek:
Ti vagytok itt lenn a költészet!
Minden sugár tőletek támad,
Bennetek enyhül minden bánat,
Felétek röppen minden szív.
Mindenitek egy-egy megváltó,
Ég és föld közt békitve szálló,
Midőn lelkünk gondokkal vív . . .

Karácsony.

A modern kor önző haladása nagy arányú küzdelmeivel régen átgázolt már a középkor naiv világnézetén. Az élet nem álom többé, hanem fárasztó, kemény tusa!

A troubadour-románczok lágy akkordjait a gépek zakatolása váltja fel s a regék és a legendák szent homályát nehéz köszénfüst boritja. De valjon ez a haladás közelebb vitte-e az emberiséget csak egy lépéssel is a boldogsághoz?!

Mit ér a tudomány, a haladás összes sikere, ha az emberiség nélkülöz és szenved. Mit ér a század ragyogása, ha csak világosságot nyújt, de sugarai szivünket föl nem melegithetik?

E század szenved. Szivében van a seb. A költészet fénye, mely bearanyozza az élet nyomorát, mindinkább elhomályosul — s az emberiség annyira okossá lett, hogy nem tud többé boldog lenni. Az eszmék arczulatjáról letörli az élet a bájt, a zománczot s az ember lelke sivárrá lesz, mint egy napnélküli égboltozat.

Az értelem analyzálja a természet titkos rugóit s a hol a naiv hit a csodaszerűség által hatott egyszer a képzeletre, ott nem találunk most már mást, mint rideg, exact igazságot. A legendák üde szineinek, a csodaszerűség illatának helyébe lépett a nihil, a semmi! Az emberek merészen vetik fel a kérdést, miért ne sietnénk eléje a Semminek, mint a folyam vize az oczeánnak?

* * *

Oh tépjük le a mult idők fátyolát s fürödjék meg lelkünk a középkor naiv örömeinek és szórakozásainak illatában. Hadd csapjon be lelkünkbe a mult századok levegő áramlata, hol tisztább volt az érzés, szentebb az indulat! A pozitiv igazságok teréről helyezkedjünk át a legendák ködös világába!

Hiszen a modern kor szokásaiban csak az a szép, a boldog, a lélekemelő a mit a középkor hagyományaiból átvettünk.

Látom büszkén emelkedni a hegyormon a góth kastély merész iveit, faragott párkányzatát, melyet elborit fátyolával a hó. Vihar csapdossa a lombtalan fákat s a holdvilág sápadt fénye megtörik a tornyok ólmozott ablakain.

A völgyben utat tör a süppedő hórétegben egy reszkető aggastyán, zarándok-botjára támaszkodva. Durva szőrcsuha fedi didergő tagjait s hosszú ősz szakálla fürtös a hópelyhektől. Megérkezik az ódon kastélyhoz, felemeli a súlyos kapuvasat s a kalapács ütése végig kong a setét tornáczokon.

Ki utasitaná el a vándort, a ki az Isten szent nevében kér nyugodalmat a vendégszerető hajléktól?

A várúr emlékében él a szent legenda, hogy ha koldús kopogtat az ajtón, nyissa fel ajtaját, mert az isteni megváltó sokszor tette már ily alakban próbára a keresztény szeretetet.

A zarándok felmegy a kapu lépcsőzetén, letámasztja az oszlophoz vándorbotját s helyet foglal a pattogó tüzű kandalló mellett. Mint egykor Jákob és Hómér idejében mosdóvizet hoznak számára, s a felüdült utas csodás regét beszél a napfényes kelet tündérországáról, — hol az üdvözitő bölcsője ringott. Végig peregnek szelid arczának redőin a könnyek, midőn leirja a szenvedések golgotháját, a szent sir titkos csodáit, melynek kövét meleg csókjaival halmozta el.

Elöszedi képeit és ereklyéit — s a bámuló gyermekarczok megszelidülnek s kiváncsi szemekkel érintik a drága kincseket.

— A názáreti Jézus küldi ezt nektek a szent földről gyermekeim, hogy el ne feledjétek mai napon történt szent születését.

Szétosztja az apróságok között a művészetre silány, de értékre drága képeket s azok a csacsogó angyalarczok, a kik elébb félénken húzódtak vissza, a csodadolgok által édesgetve, csakhamar megbarátkoznak a szegény zarándokkal. Enyelegve simogatják össze szakállát s térdei között játszadoznak.

A büszke várúr pedig mosolyogva nézi a bájos képet, melyet az öszbeborult aggastyán mellett a rózsásarczú gyermekképek nyujtanak.

* * *

A vendégszerető asztal roskadozik az ételek sulya alatt. A vidám vacsora után összehivja a kegyes úrnő a vár cselédjeit — s a kandalló enyhe tüze mellett áhitattal csüngnek a vándor ajkán, a ki beszélni kezdi szent legendáit.

— Az Úr születésének ünnepét ott töltöttem a mult évben a szent sir templomában. Lábaimat a hosszú út alatt véresre törte a kavics, — szakállamat megperzselte az égető nap s fehérre mosta a zápor. Saruim szétfoszlottak, vastag szőrcsuhám rongyokra van tépve. De láttam a kinszenvedések szent helyét — s ez megedzette lelkemet minden nyomorúság ellen, hogy nyugodtan zárjam le egykor fáradt szempilláimat.

A várúr pedig reáboritja a rongyos aggastyánra drága köpenyét, mert eszébe jutott a legenda, hogy szent Márton mezitelen koldusa is egykor az üdvözitő volt.

S midőn másnap hiába keresték a kora hajnalban útra indult zarándokot, a gyermekek bámuló arczán ott lappangott egy szent kétely:

— *Talán mégis az Isten angyala volt!*

* * *

A XIV. században jött csak divatba, hogy a családfő karácsony napján örökzöld fenyű törzset hozott be vállán a szobába, s a kandalló mellé helyezte.

E zöld fa törzse körül helyet foglalt az egész család, s az apa elmesélte nekik az úr Jézus születéséről azokat a szívhez szóló, szép legendákat, a melyeket a távol keletről jámbor zarándokok hoztak.

A legendákat később bethlehemi játékokban gyermekek adták elő, — s e szokás maradványai hazánk némely vidékén még most is fentartották magukat.

De a csillogó karácsonyfa, lobogó gyertyácskáival, felékesitett gallyaival még most is általános. Egy naiv megnyilatkozása ez a középkor vallásos világnézetének, — egy szivemelő családi ünnep, melyet szentté és kegyeletessé tesz az ahhoz kötött vallásos emlék.

A megilletődött gyermekarczok napfényében ott ragyog most is egy lappangó eszme — a legendák zománcza, — a melyet azonban a szülők arczáról régen letörölt már a *tudás*.

Valjon boldogabbak lettünk-e a modern kor tiszta látásával, mint a legendák korszakának szent sejtelmeivel voltak elődeink?!

Nézem azt a gyermekarczot, mely összekulcsolt kezekkel várja reszketve a pillanatot, midőn az ég angyala megérkezik, hogy azt a ragyogó fát, a kis Jézus ajándékát letegye a másik szobába.

A csengő éles hangjaira a gyermek összerezzen, az ajtószárnyak hirtelen kitárulnak, s ott áll tüzes lángban a fényt ezerszeresen visszaverve az észbontó és szemkápráztató tünemény. Mintha valami láthatatlan illat nehezülne mámorával a gyermek agyvelejére. Térde megcsuklik, s ajka remegve szótagolja:

— Mama .... itt .... itt .... volt . . , . én láttam .... az angyalt!

A mama pedig mosolyogva csókolja össze az aranyfürtös, bájos apróságot, — mert ő csak most látja, hogy az angyal igazán itt van!

Hock János.

Az ő karácsonyjuk!

Életkép.

Irta: TOLNAI LAJOS.

Az angol-magyar vasuti palota veres nyers tégla kéményei ép úgy kiemelkednek bizonyára a szomszéd bőr- és sörgyár lapos, szélesszájú kéményei fölött: mint amannak finom, elegáns hivatalnok uracsai, ennek nagy lábú, veres újjú, tarka ingü rabszolgái fölött, a hogy nagyszerüen kimagaslanak. Óh a jóllét, kényelem, mint az állandó meleg idő a gyümölcsöt — megnemesiti a szivet.

— Maga szoknyás Varga, egy valóságos ökör.

Sovány, szük homlokú, apró szürke szemü, vastag tülök orrú, dühtől ziháló, mintegy 30—40 év közti elegáns angol-magyar vasúti főhivatalnok tart egyenesen az orra alá egy megrémült fiatal irnoknak valami iratfélét.

— Hát így irnak itt? micsoda? Nem tud maga ennek a nagy B-nek egy tisztességes szárnyat kanyarintani? Igy!

S mutatta a hosszú veres keskeny nyelvével, s gyürüs újjával.

— Én csak egy közönséges fűszeres segéd voltam, de az irásban a miniszteremmel kimegyek. Természetesen jól kiképeztem magamat. Irtam novellát, rajzot, verset, regényt, egy drámámat adták a budai szinkörben, hanem most már annyi hitvány tanulatlan embert ide szednek. Maholnap kovács, lakatos és asztalos legények fognak a tanácsosi székeinkben ülni. Maga mit végzett?

— Igazában jogot.

A főhivatalnok előbb megnézte, aztán lenézte az alacsony, vállas, fejes embert.

— Mégis buta ficzkó. Ha emelkedni akar, ne így mondja: jogot, hanem: könyörgöm, esedezem nagyságos főnök úr, volt szerencsém jogot végezni. Esedezem. Istennél lehet kérni, embernél mai nap esedezni szokás. Ezt jó lesz idejekorán betanulni, ifjú barátom. Most az egyszer megmutatom, hogyan tátsa ki a száját. Nézzen engem.

— Csókolom a kegyes kezeit nagyságos főnök úr, vagy így még szebb: nagyságos uram esedezem. Értette? Hallotta? Leirathatnám magával ezt a haszontalanságot tizszer, százszor, de nem akarom megrontani a karácsonyi hangulatát. Nekem van szivem. Én a sziv embere vagyok és voltam mindig. Ha én nem tudok valakivel finoman bánni, hát akkor senki. Megálljon.

Nehány perczig gondolkozott a főnök úr.

Homlokán újnyi vastagra összehúzódtak a redők. Szemei ide-oda tévedeztek.

— Valamit akarnék bizni magára.

Az ifjú fölkelt.

— Kis ember létére mért visel maga ilyen bő nadrágot? Azért csúfolják szoknyás Vargának.

— Bocsánatot ké . . . esedezem.

— Most ne beszéljen. Hallgason. Holnap lesz karácsony este.

— Igen. Esedezem.

— Elmegy . . .

— Igen. Esedezem.

— Blau és Korn kereskedésébe, a király-utczába.

— Igen. Esedezem.

— Lássa, ez milyen szépen hangzik, hanem most csak hallgasson. Elmegy és egy nyolcz éves leánykának, egy-egy tiz éves fiúnak és egy — várjon. Elmegy. És egy asszonyságnak, a két gyerek anyjának, az én első feleségemnek vásárol ön némely ajándékokat. Egy három — elég két méter — karácsonyfát, kellően felszerelve, ez Ilonkámnak. Vegyen játékokat is. Blau úr válasszon. Károlynak a Deák-utczában vesz egy remek szép ruhát, kalapot is és vegyen mindjárt rajz- és iróeszközöket is. Várjon.

A főnök úr leült és számolt.

— Elmegy a Hezák nővérekhez. Átadja jegyemet. Megkéri őket szóval, hogy a kivánt ruhákat azonnal pakolják be és vigye a szolga önnel. Megálljon. Mondja a volt feleségemnek, hogy egy pohár jó theát akarok ott inni. Vigyen ezen számla szerint Freu és Neu üzletéből a váczi-körúton fűszer, thea és bor holmikat. Megálljon. Vegyen tiz métermázsa porosz kőszenet. Legyen a szoba jó meleg. Megértett?

— Igen, esedezem.

— Ha kérdezné a volt nőm, hogy vagyok, mondja, igen jól vagyok. Fogja itt a pénz. Körülbelől ki van számitva minden pontosan. Megértett? Alföldi-utcza 76. sz. Komáromi Károlyné. Megértett?

— Esedezem.

— Készüljön és induljon azonnal. Végezzen mindent jól. Ha kérdeznék a gyermekeim, hogy vagyok? mondja nekik, igen jól vagyok. Mehet. Jegyezze meg fiatal ember, hogy itt (és széles csontos tenyereivel megtapogatta mellét) szív lakik.

A főnök úr annyira fel volt indulva, hogy nem tudott maradni irodájában. Öltözött és kisétált.

Ropogott a ragyogó fehér hó lábai alatt. Minden roppanás egy szó volt, mely mintha mondta volna, jól cselekedtél.

De a hó többet is mondott, a mint ropogott, ropogott szorgalmasan.

— Öt esztendeje, hogy elhajtottad a jó feleségedet, kilökted a szegény gyermekeidet a nyomorba és te éltél tánczosnőiddel, kóristánéiddal. Egyetlen egyszer be nem léptél hozzájuk. Mit szenvedhetnek ők, mig te dőzsöltél, kártyáztál s élted világodat. — Az a szegény asszony még a gondolatodat is törekedett ellesni, soha meg nem bántott, meg nem csalt . . .

— Nem — mormogá Komáromi Károly úr. — Mari jó asszony voltál. Tiszta voltál. Dolgos voltál. Takarékos voltál, de ha nekem nem voltál elég szép. Rosszak voltak a fogaid, soványak voltak a karjaid és köhögtél. Ezt és a köhögést ki nem állhattam. Nekem tetszenek a kövér nők, a fehér fogúak, az elevenek, a sikkesek, a selyemharisnyások. És a hajadban már ősz szálakat is láttam. Igaz?

A hó így felelt:

— Egy jó anya nem tudja felejteni a halottjait. Sándorka meghalt, Mariska meghalt. Oh egy édes anyának a sebei nem gyógyulnak oly hamar. Te mulattál, elmentél a barátaiddal, az anya otthon maradt, sirt, imádkozott és kereste a halott gyermekeit. Ott voltak az élők, de neki a halottak is ott voltak.

— Hát mért nem tudta nekem elnézni, hogy ha valakit megölelek. Egy férfi megkivánja az ölelést. Egy férfi azért férfi, hogy a szép asszonynak udvaroljon. Nem kellett volna ezen fennakadni. És mért nem hagyta nekem a gyerekeket?

— Mert jobban szerette, mint te — roppant egyet a hó.

A főnök úr oda intett egy bérkocsit s haza hajtatott.

— Hol a nagyságos asszony? kérdé, a mint belépett.

— A nagyságos asszony — válaszolá a szobaleány — kisétált a Grau úrral a városligetbe.

— Egyedül?

— Hát én is úgy sétálnék, ha sétálnék valakivel.

— Maga Nina szemtelen, én magát Nina elkergetem.

— Ahogy tetszik, elég nagy a város. Szép asszonyt bizony hiába köt lánczra a nagyságos úr. Egy szép asszony nem kaliczkába való. Hadd sétáljon, annál szebb lesz. Látom a nagyságos úr nem sétál vele.

— Itthon maradhatna a gyerekeinél.

— Oh bizony, mert egy pesti elegántos asszony a komisz gyerekeinek él. Arra is jut még idő. Sétáljon. Az egész világ sétál, csak a sánta meg a vak veréb gubbaszkodik.

— No Nina, az is meg lesz ám verve, a ki magát valaha elveszi.

— Már bizony, a milyen az adjon isten, olyan lesz a fogadj isten.

— Hát a gyerekek?

— A franczia leány leszaladt a kávéházba, s a gyerekek — hát egy úri háznál ki gondol a gyerekekkel? Hagyjon nekik a nagyságos úr békét.

A főnök úr haragosan, kedvetlenül lépett be gyermekei közé.

Ott hevert a már jókor felállitott karácsonyfa a padlón. Három kis maszatos képü bársony ruhás leányka ette róla az enni valót.

— Ki eresztett titeket ide?

— A Jeanette, hogy ne sirjunk.

A papa hol az egyik, hol a másik angyalka körmöcskéit ütögette meg, mire azok orditani, sivalkodni kezdtek, ez a szék alá bujt, amaz a kanapé alá, a harmadik a szőnyegen hentergett s onnan kapálódzott apja felé.

Igy találta őket a hazatérő nagyságos asszony s a gavallér úr is, egy csinos, barna huszárhadnagy, ki kedves ifjúi mosolylyal állott meg az ajtóban.

— Jeszszusz Mária — mi történik itt? csapta össze a szép, kövér, fiatal hölgy kezeit.

— Láthatod — mormogá a férj. Kell ezeknek karácsonyfa, kell ezeknek karácsonyest, kell ezeknek, kell itt ünnep?

— Hát te hol vagy? Ki gondolta, hogy te nem vagy a hivatalodban. Jeanette venez, où êtes-vous?

— Jeanett a kávéházban van.

— És maga ott, a hol nem kell. Szégyelje magát.

A szép fiatal nő lehányta magáról felső ruháit, lecsapkodta keztyüit, az asztalra vágta drága ékszereit és szakadatlanúl szidta a férjét. C'est serrible! kiabálá folyvást.

Sirt, húzkodta elő a kis gyerekeket s mivel a papa meg sem akart mozdulni, előzékenyen felajánlta szolgálatait a hadnagy úr.

Igy mászkáltak a székek között és asztalok alatt.

— C'est fort ridicule — kaczagta a hadnagy úr, a mint egy leánykát nagy nehezen kivonszolhatott búvhelyéről.

Most következett csak az igazi családi jelenet, mikor a hadnagy úr távozott.

A nőstény tigris nem lehet rettenetesebb, ha kölykeit bántják, mint a nagyságos asszony volt. Ellenállhatlan erővel rontott férjére.

— Ön egy durva ember.

— Eliz!

— Egy műveletlen szatócs.

— Eliz, ily szavakat nem fogok tűrni.

— Tudja meg, utálom, megvetem önt.

— De Eliz, kérlek, holnap estve karácsonyest. Eliz . . .

— Mit akar a maga paraszt karácsonyával? Ezt a szamár fát beállittatja a szalonomba, nekem itt nézni kell az ő ostobaságait; hordozza ki ezt a szemetet.

— De kérlek, ha ez csekély, rendelek szebbet, drágábbat, de a kicsinyeknek kell karácsonyfa. Mit mondjak nekik, ha a Jézuska megszületik, hogy az angyalok mit hoztak?

— Paraszt vagy — menj.

— No jó. Majd lecsendesedel.

A férj az ajtóból még egyszer visszatekintett. Nem birta megállani, hogy a gyönyörű teremtésben ne gyönyörködjék.

Minő szemek — ah!

Minő ajkak, minő vállak, ah mily felséges hattyú nyak, minő istennői termet.

Ilyet, ennyi bájért, egy jó férfi sokat eltür.

El kell tűrnie!

A csillagok, ha a felhők közül, a vészes felhők közül ragyognak is ki: *csillagok!*

A megsértett úrnő egész nap nem szólott férjéhez. Nem mutatta magát az ebédnél, bevitette boudoirjába a vacsorát. Óriási migrainje volt és képtelenség vala csak reményleni is, hogy e borzasztó migraine karácsonyestig valamit engedjen.

Valósággal nem is engedett.

Mégis mi történt?

A beteg anya berendelte gyermekeihez a franczia leányt, maga pedig elment egy volt operistáné barátnéjához.

Finom gavallér urak gondoskodtak, hogy a theánál az angyalok és pásztorok hiányát ne lehessen érezni.

A főnök úr, mivel benne volt már a karácsonyi hangulatban s mivel erre nézve már a költségeket is megtette — egyet gondolt, igen fessen kiöltözködött és egy kis durva mulatságot akart magának szerezni.

Kocsit rendelt s oda hajtatott a régi feleségéhez, az eltaszitott gyerekekhez.

Nem merték ugyan itt biztosan várni, de valami meleg égi érzés azt súgta a szerencsétleneknek, hogy ma egy nagyon nagyon kedves vendégük fog érkezni.

Meleg volt a szoba, ragyogtak a gyertyácskák a hatalmas karácsonyfán, tündöklő fényben égtek az arczok s minden dobbanásra, minden koppanásra megreszkettek a szerető szívek.

Ilonka szőke göndör hajával, szokatlan örömtől kigyúlt piros orczáival, egyszerű fehér ruhájában ott állott a karácsonyfa előtt.

Károly, az már nagy fiú. A polgári iskola növendéke, tarka csíkos új ruhájában könyveit, iró- és rajzszereit rendezte. Oda tette legszebb rajzait, a legjobb munkáit, — ha jő a papa . . .

A szegény eltaszitott édes anya, most már igazán szürke ősz hajával, fonnyadt orczájával, de a Károly rendelte új barna csinos szőr ruhában — mint mikor legelőször várta, oly tiszta érzéssel, a haragnak, a gyűlöletnek legkisebb részecskéje nélkül várta imádott, siratott, felejthetlen férjét.

Azokat az ételeket készitette, melyeket egykor Károly annyira szeretett, a theát úgy keverte, a hogy Károly tanitotta — és és . . .

Nyilt az ajtó.

— Ah! — sikoltott fel a jó asszony. — Károly! Károly! . . .

És görcsös sirással, boldog nevetéssel rogyott a meglehetős hidegen álló ember karjaiba.

— Hát hogy vagytok Mari?

— Köszönöm, a gyerekek nagyon jók.

— Nos ti fiúk . . . . .

És gyengén megcsókolta a nem szép, de kedves leánykát.

— Oh mi nagyon jól vagyunk — csókolom . . .

És a két gyermek elboritotta csókjaival az apát.

— No no — sirt végre ő is a forró csókok alatt — jók legyetek.

Egyik óranegyed a másik után telt el. A két gyermek kimerithetlen volt a kedveskedésben, az anya csak mosolygott, nézett, gyönyörködve, hogy Károly milyen jól eszik, hogy ezeket az ételeket még nem felejtette el és hogy a thea izlik. Már a második csésze . . .

— Ah isten — rebegé a szerencsétlen anya boldog elragadtatásában — mily jó vagy . . .

Nápolyi emlék.

Mutatvány

KISS JÓZSEF ujabb költeményeiből.*

Leáldozóban volt a nap. Enyészve
Foszlott a köd a nyugvó tengeren;
S a fátyolát lebbentő messzeségbe
Áhitattal merült tekintetem.

Felhőtlen égbolt egyenletes kékje:
Ragyogott Nápoly tündér ege rám;
S lelkembe lágyan, lábujjhegyen lépve,
Bevonult a béke harczok után.

Elsüllyedésig megrakodva gályám,
Kidobtam a súlyt: mindent, mi gyötör,
S jöttem üdülni a csodák hazáján,
Hol élni kéj és meghalni gyönyör!

Magamba szívni a balzsamos léget,
Fürödni fényben, látni kék habot,
És megtagadni mind a bölcseséget,
A melyre otthon tanítottatok! —

A Posilipón ért utól az alkony,
Kidőlt-bedőlt oszteria tövén,
S egy ott felejtett mohos gránit-talpon
Csakhamar víg tanyát ütöttem én.

Gólyanyakú kis szélke-gömb üvegben
Egy vén anyó chianti bort hozott,
S jött az osztrigás — idegenre lesben —
S bizalmasan mellém kuporodott.

Héjas csemegéit rögtönzött torra
Fejteni kezdé és csettengetett;
Rá-rákacsintott bikavér-boromra,
S szóba keverni tett kisérletet.

Nem értém bár, de szava — merő dallam —
Elhalva is még cseng-bongott felém,
A míg szememmel végig sikamlottam
Santa Lucia árboczerdején.

* *Kiss József ujabb költeményei* 1883—1889., a költő arczképével, Budapest, Révai testvérek kiadása. IV. váczi-utcza 1. sz. 1890.

S minél alább merült a láthatáron:
A húnyó nappal mélyebb lett a csend;
Vonzóbb a kép; sejtelmesebb a távol;
S enyhébb, nyugalmasabb szívembe bent.

Nem bántott semmi. Nő és gyermek képe
— Mi távolból aggaszt — nem zaklatott;
Miként ha lelkem minden köteléke
Lefoszlott volna egy varázsra ott.

Oh, olyan *egy* voltam e pillanatban
A természettel, mely itt hű barát:
Szint' érezém, hogy szíve bennem dobban,
S az én szívem belé enyészik át!

Mosolyogva nyúltam a kristálykehelyhe'
S színig megtöltém: Evan, Évoé!
A trónjavesztett régi istenekre!
Kik visszavágyhatnak e táj felé.

S a mint ajkimhoz emelném a kelyhet,
— Kehelytől ajkig, hej, még messze rés! —
Im, gyászmenet tart föl a meredeknek,
Megdöbbentő, szokatlan temetés!

Lebbentyűs fehér álarczot viseltek
A ministransok és halottvivők.
Egy csöngetett, egy vitte a keresztet
S a többi szökdelt a halott előtt.

A pap egykedvűn lépdegélt, közönnyel
S a füstölőt lóbázta álmosan;
Énekszó nem zendült, sirám nem tört fel,
Mely zavarná a holtat álmiban.

Szép ifjú halott volt, a kit temettek,
Bibor nyugágyon vitték szabadon;
Férfias arcza forditva keletnek,
Ugy csüggött a kék mennyboltozaton.

Kezei egymásba kulcsolva lágyan,
Ujjai közt egy üde rózsaszál.
Ily nyájas szinben soha még nem láttam —
Ah, arra Délre szép csak a halál! . . .

S mikor hozzám elértek, fölemeltem
Magasra a veszteglő serleget:
«Nyugalmas álmot, boldog ismeretlen!
Ki utamat itt véletlen szeged.

Ha számomra is egyszer üt az óra
És fáradt testem megpihenni vágy:
Igy szállitsanak engem is nyugvóra
Parti árnyból az alkonypirba át.

Ne kisérjen se zokogás, se ének,
Se sokaság, mely holnap megtagad;
Az örök Semmibe úgy sincs kiséret,
Oda minden lény egyedül szakad.

Csak ha úgy akarná a jó szerencse,
Legyen közelbe — ezt kivánom én —
Egy szív úgy dallal, érzelemmel telve,
Mint most e pillanatban az enyém.

Valami elzüllött poéta-lélek,
Ki megszerette a hegy lángborát,
Az köszöntsön fel, úgy mint én most téged,
S üritse értem búcsúpoharát!»

A fenyvesek közt.

Elbeszélés.

Irta: VÉRTESI ARNOLD.

I.

Fürdőhelyen könnyen ismerkedik az ember, főkép olyan kisebb fürdőhelyen, hol az emberek összeszorulnak s minden lépten-nyomon egymásba botlanak, úgy, hogy lehetetlen megállni szó nélkül s egyszerre csak azon veszszük észre magunkat, mintha mindnyájan egy családot képeznénk.

Este felé kiültünk a terrászra, hogy egy kis tereferével könnyítsünk az élet terhén, a csúzon, a köszvényen, a gyomorhurutunkon. Egy kis ártatlan pletyka mellett elfelejti az ember minden baját. Az öreg urak betegségeik történetét adták elő, mintha nem hallottuk volna már minden nap. Egy királyi táblai biró azt a nézetét fejezte ki, hogy ma igen szép nap volt, a mi a körülte levők részéről általános helybenhagyásra talált. Két vagy három idősebb hölgy előszedte a himző rámáját. A közben megvitatták a mai ebéd hiányait s összeházasitni próbáltak egy fiatal párt. Jókai is szóba került. Tót gyerekek jöttek seregestől, bögréikben friss földiepret kinálgatva. Egy tanár most érkezett meg botanizáló kirándulásából s mezei virágbokrétákat osztogatott szét a hölgyek közt. A kártyázók abba hagyták a játékot, mára elég volt.

A kis sétatér hársfáinak illata egybevegyült a köröskörül elterülő nagy fenyvesekével. Hűs szellő jött a Tátra felől. A szénát gyüjtő tót leányok hangos éneke lehallatszott a hegyekről. Kis fiúk és kis leányok kipirult arczczal futkostak a pázsiton, kalapjaikkal dobálva a levegőben repkedő cserebogarakat. Egy élénk fiatal asszonyka kaczagva mesélt valamit s egy pár fiatal ember szótlan, bambán eresztgette szájából a szivarfüstöt.

Ilyenkor szoktak érkezni az új vendégek többnyire. Most is egy kocsi érkezett tele pakolva gyerekekkel. Négy gyerek — körülbelül a hat és tizenhat év közt — szállt le belőle egy kissé nehézkesen mozgó s már szürkülni kezdő úrral és egy sápadt, szomorú képü asszonynyal.

Bizonyosan beteg lesz szegény, gondoltuk mindjárt, a mint lassan vontatva fölmentek a lépcsőn. A gyermekek sem látszottak valami nagyon erőseknek.

— A legnagyobbik csinos lányka, — szólt az udvarias tanár, a ki óvatosan félre tett egyet mezei virágbokrétáiból,

— Nagyon haragosnak látszik — vélte egy másik úr. — Tetszett látni, kérem, hogy összehúzta a szemöldökeit?

— Négy gyerek és mind csupa leány! — sopánkodott a himező aggszüzek egyike.

Pedig nem is négy volt, hanem öt. Most hozták a másik kocsin az ötödiket, egy kis pólyás babát, rózsaszin szalagokkal bekötözve.

Az én kis lányom, a ki most hat éves, nagy örömmel oda szaladt hozzám:

— Vegyük meg, édes papám!

Nagynehezen birtam lebeszélni.

— Jaj, édes angyalom, a kis babákat nem árulják úgy, mint a kanári madarakat.

A jókedvű fiatal asszony nevetve közbekiáltott:

— A nagyok az eladók, lelkem.

— Az? — kérdezte a vacsoránál az én kis leányom, oda pillantva a mogorva fiatal leányra.

Külön ült egy asztalnál az újonnan érkezett család, csak magukban, az úr, az asszony, a gyermekek, mind oly szótlan, kedvetlen. Néha egyik vagy másik a kiseb-

bek közül elkezdett valamit beszélni, de aztán egyszerre elhallgatott, mintha megijedt volna a legnagyobb testvér haragos szemeitől.

Az asszony sóhajtott s alig evett valamit. Hanem gyöngéd gondoskodással szedett ki a tálból a kisebbek tányérjára, fölvagdalta nekik a húst és vizet öntött poharaikba, míg a legnagyobb leány durczásan el nem kapta előle a palaczkot.

Mikor bevégezték vacsorájokat, a gyermekek fölkeltek, az úr és az asszony még az asztalnál maradt.

— Kezet sem csókoltok anyátoknak? — fakadt ki boszúsan az úr, ki, úgy látszott, egész vacsora alatt csak nyelte a mérget.

A legnagyobb leány úgy tett, mintha nem hallotta volna s kiment az ajtón, a többi három kénytelen kelletlen visszafordult s fanyar arczczal közeledett, hogy kezet csókoljon.

Anyjok nem engedte. Homlokon csókolta mind a hármat.

— Csak menjetek, édeseim, fáradtak vagytok. Jó éjt!

A legkisebbet, a ki olyan öt-hat éves lehetett, még egyszer oda vonta magához, még egyszer megcsókolta s egy darabig úgy tartotta magához ölelve.

Úgy vettem észre, mintha egy pár könycsepp tolult volna szemébe; de félrefordult. Talán félt, hogy valaki meglátja. Lehet, hogy férje elől is rejtegette.

— Kik lehetnek ezek az emberek s micsoda nagy búbánat nyomja őket — gondoltam magamban, a mint ott láttam őket egymás mellett ülve, meggörnyedten, szomorún, kerülve egymás tekintetét s mégis azon igyekezve, hogy egy pár gyöngéd szóval megnyugtassák egymást.

II.

Mikor másnap korán reggel kisétáltam, mind a négy leánykát künn találtam már az erdőben.

Csak most vettem észre, hogy a legnagyobb gyászruhát viselt. Tegnap nem volt így öltözve, vagy nekem nem tünt föl. De talán másnak sem, mert a ki csak arra ment, mind meglepetve nézte a fekete ruhás leányt, ki komoran ült ott, sötét szemeit végigjártatva a kanyargó hegyi úton, mintha valakit várt volna.

Nemsokára megpillantottam atyjokat és anyjokat is, a mint egymásra támaszkodva lassan közeledtek. A férfi csak bot segitségével tudott járni s bizonyosan igen rosz éjszakája lehetett, mert vonásai bágyadtaknak, szemei beesetteknek látszottak.

A bokrok eltakarták a leányokat a padon, úgy, hogy csak akkor vette észre, mikor egészen oda ért. Hirtelen a harag pirossága öntötte el arczát s heves erőködéssel igyekezett közelebb jönni. Neje valamit súgott neki, talán csillapítni akarta; de hiába. Kitört belőle az indulat.

— Mit jelent ez? — kiáltott a fiatal leánynak, gyászruhájára mutatva.

Daczosan emelte föl szemeit a leány s komoran szólt:

— Gyászolok. Mit jelentsen még egyebet?

— Már három éve, — viszonzá a férfi akadozva s lesütötte szemeit a leány villogó tekintete előtt.

— Én nem felejtek oly hamar, — felelt a fiatal leány élesen.

— Nekem? nekem akarsz szemrehányást tenni? — kiáltott ingerülten az apa.

A nő közbeszólt. Nem hallottam, hogy mit mondott, de szelid, kérlelő szavára a férfi elhallgatott s odább mentek.

Mikor visszatértek, ujra láttam őket. A nő egy csomó földi epret tépett, azt hozta kezében. A feketeruhás fiatal leány még mindig azon a padon ült, kisebb testvérei ott játszottak körülte. A nő oda intette magához a legkisebbiket s oda adta neki a földi epret. Még szólni akart valamit, de nem szólt, csak egy elfojtott sóhajtással tovább haladt.

Mikor eltávozott, a gyászruhás fiatal leány fölugrott a padról, melyen ült, kikapta a gyermek kezéből a földieper-csomót s messze eldobta.

A gyermek nem mert sirni, csak félrepityeredett ajkai rándultak meg szegénykének s félénken, ijedten nézett nagy testvérére.

Az ott állt szilaj gyülölettől villogó szemekkel, lángoló arczczal, büszkén hátraszegve nyakát, nem törődve, hogy látja-e valaki.

Talán nem is látta kivülem senki. A csúzos öreg urak ilyenkor a fürdőben szoktak ülni, a nők a gyógyvizet iszszák savóval odalent a kútnál s a tanár valahol fent a hegy tetején magyarázza a füveket az én fiaimnak, a kik tele tűzik a kabátja hátulját czinczérekkel és szöcskékkel, — a semmirevalók.

Sokáig néztem a leányt, e fiatal, sötét, komor arczot, mely annyira elütött e verőfényes szép reggel vidám, nyári pompájától. A ragyogó kék égen fölöttünk vadgalambok szálltak át. A ritkás fenyőfák közt áttörtek a napsugarak s két sárga rigó repdesett ágról ágra. Tolluk fénylett, mint a tiszta arany, a mint a nap rá sütött. Kék harangvirággal tele volt a fák alja s a fűből mindenütt kipiroslott a földi eper. Oly üde volt a harmattól ázott bokrok zöldje, hogy a szem gyönyörködve tapadt rá s az ember érezte, mint tágul ki szive e kristálytiszta levegőben.

Talán a fiatal leány is érzett valami effélét, mert arcza lassanként mintha átváltozott volna. Lehajolt legkisebb testvéréhez:

— Erna szeret téged. Erna azt akarja, hogy te ne szeress senkit mást.

Hanem a kicsike félénken húzódott odább. Valamennyi gyermek félt tőle. Mind kitértek utjából, ha arra ment, a merre játszottak.

III.

Nem hittem volna, hogy oly hamar olyan nagy barátságba jutok evvel a különös leánynyal.

Úgy történt, hogy egyszer csak szalad hozzám az én fekete szemű, aranyoshajú kis lányom s azt mondja, hogy ha csak a nagy leányok az eladók, hát vegyem meg én neki Ernát.

Csengő kaczagást hallok a hátam mögött s a mint visszafordulok, ott látom Ernát.

Máskor oly komor arczát megvidámította a nevetés. Föllobbant benne egy szikrája annak a fiatal elevenségnek, pajkosságnak, mely annyira illett volna korához s mely zordonan elfojtva szunnyadt valahol szive fenekén.

— Nos hát akar-e megvenni? — kérdezte nevetve.

Bámulva néztem rá. Valami csodálatos varázsa volt ennek a mosolygó arcznak. Soha sem láttam többé igy, de sokszor megjelent aztán képzeletemben ezekkel a nevető ajkakkal, melyek közül kitündöklöttek apró hófehér fogai, ezekkel a ragyogó szemekkel, ezzel a nyilt tekintettel, melyben benne volt egyenes, büszke lelke s azzal a kimondhatatlan bűbájjal, mely egész ifju lényén elömlött.

Úgy tünt föl, mint a mesebeli elvarázsolt királyleány, a ki mereven, dermedten, hidegen, mozdulatlanul ült eddig trónusán, hanem most fölébred ezer éves álmából s örülni akar az életnek.

Bámuló tekintetem megzavarta. Elpirult és elhallgatott.

Hanem most én folytattam a tréfát:

— Nos hát mi az ára?

Még jobban elpirult s szép szemeinek pillantása csaknem esdeklően fordult felém, mintha kérni akart volna, hogy ne folytassuk tovább.

Az én kis leányom ezalatt odasimult hozzá, megfogta a kezét és arra Erna újra elmosolyodott.

— Szerettem volna tudni, hol barátkoztak meg úgy az én kis leányommal.

Erna habozott. Szemeit lesütötte. Nagyon halkan beszélt.

— Magam sem tudom. Egyszer csak elkezdett beszélni velem és én is elkezdtem vele. Megmutatta édes anyja arczképét a medaillonban nyakán és én is megmutattam az én édes anyám arczképét s mert ő is árva . . . .

— Hogyan? — kiáltottam föl meglepetve, — kegyed is? . . .

— Hát azt hitte, hogy az az asszony az én édes anyám?

Hangja, mely imént még oly szelid, gyermekded, félénk és akadozó volt, éles és rikácsoló lett:

— Hát azt hitte? Az én édes anyám a temetőben fekszik. És az a másik, az lehet apám felesége, de az én anyám nem, soha!

Ajkai reszkettek, a mint lihegve ejtette ki a szavakat. Vad indulat tükröződött arczán s a harag villáma czikázott szemeiben.

— Nem. Soha sem fogom anyámnak nevezni. Soha, soha!

Megdöbbenve hallgattam a szilaj gyülölet e lázas kitörését. Szinte megborzadt az ember, a mint ily fiatal szivben ilyen rettenetes gyülöletet látott. Elnémultam, mert hiszen mit mondhattam volna, a mi ezt az elkeseredett szivet csillapíthatta, engesztelhette, kibékithette volna.

Igy végződött első beszélgetésünk reám nézve nagyon nyomasztó hatással. Hanem később, midőn hosszasabban gondolkoztam a dolog felől, enyhébben itéltem meg a szenvedélyes leányka gyülöletét mostohája iránt.

Hiszen annyira hagyományos már ez az ellenségeskedés a mostoha anyák és mostoha leányaik közt. Magunkba szivjuk kis gyermekkorunk óta, belénk csepegtetik már a dajkamesék. Lehet-e csodálni, ha egy-egy ilyen szenvedélyes gyermek lelkében hevesebb lángra lobban s egy-egy ilyen büszke sziv elzárkózik, hogy nem hatolhat be résein a szeretetnek egy sugára sem.

Az én kis leányommal jó barátságban éltek. Talán épen az tetszett e különös teremtménynek, hogy akadt valaki, a ki nem fél tőle, a ki meg meri őt szólitani, mikor komoran ott ül a fenyvesben szokott padján, a ki nyakába ugrik s átöleli kis karjaival.

Sokszor láttam őket együtt. Erna ölébe ültette az én kis leányomat s mesélt neki, vagy kézenfogva bebarangolták együtt a fenyvest, segitett lepkét fogni az én kis leányomnak, lesimitotta boglyas haját s megkötötte czipője szalagját, ha kibomlott.

Mindnyájan csodálkoztak rajta. Úton-útfélen megszólitották: micsoda varázs hatalma van az én kis leányomnak, a mivel ezt a vad leányt megszelidítette? Ittott egy-egy csipős megjegyzést is kellett hallanom. Világos volt, hogy reám czéloztak. A himzö vén kisasszonyok gúnyos pillantásokat vetettek felém. Sőt a jókedvű fiatal asszony, a ki mindenkivel szeretett incselkedni, egyenesen a szemem közé nevetett:

— Hát mikor lesz az eljegyzés?

Boszantott, hogy ilyen pletyka kerekedett rólunk.

— Édes istenem, hát nem látják, hogy még gyermek?

A fiatal asszony kétkedőleg rázta fejét.

— A hogy veszszük. Tizenhat éves és öt hónapos. Megkérdeztem az anyjától pontosan. Csak három hét hija a tizenhetedfél esztendőnek. Én már olyan idős koromban menyasszony voltam.

— No hát nézzen meg engem, — viszonzám; — mit gondol hány éves vagyok?

— Oh, oh, — szólt vállait vonogatva, — van egy közmondás. Nem ismeri? Vén kecske is . . . .

— Tudom: megnyalja a sót. De nem a paprikát.

Elnevette magát.

— E szerint hát? . . . .

— Ne zörgessék kérem a harasztot, mikor nem fúj a szél.

IV.

Bármily hiábavalónak látszott is ez a pletyka, attól fogva kerülni akartam a találkozást Ernával. De mindjárt másnap oly megbizást kellett elfogadnom, mely még közelebb hozott a leányhoz, a helyett, hogy eltávolitott volna.

Hidassyné, az Erna mostoha anyja kért föl, hogy beszéljek makacs leányával.

— Ön előtt talán különös lesz, hogy egy idegent kérek föl, — szólt szomorúan; — de az én szavamat nem hallgatja meg s minden igyekezetem, melylyel szivéhez próbáltam férni, hiába volt. Férjem hamar indulatos lesz s csak elrontja a dolgot, ha ő szól. Hanem ön iránt bizalommal viseltetik Erna, ön megmondhatja neki, a mit mi nem mondhatunk meg. Önt meghallgatja. Az isten nevére kérem önt, szánjon meg bennünket. Beszéljen avval az elvakult, szerencsétlen leánynyal, a ki boldogtalanokká tesz mindnyájunkat s magát is velünk együtt.

Könnyek nyomai látszottak a szegény asszony sápadt arczán s csüggedten lankasztotta le fejét.

— Hiába akarom elpalástolni ezt a mi belső nyomorúságunkat, az a leány kitárja az egész világ előtt. Reszketve jöttem ide, mert félek már idegenek szemei elé kerülni. Annyi lealáztatást kellett már elszenvednem attól a leánytól, a ki vad gyönyörüséget talál abban, ha életemnek minden napját, minden óráját megkeseritheti. Pedig mit vétettem neki? Isten a tanúm, hogy nem vétettem. Szeretni akartam őt is, árva kis testvéreit is. Mindnyájokat. Nem hoztam hozzájok szivemben csak szeretetet. Anyjuk akartam lenni igazán. Miért üldöz mégis?

Mit felelhettem volna neki? A szegény asszony panasza oly igaznak látszott, gyötrelme oly lélekemésztő volt. Ajkai reszkettek, mialatt beszélt:

— Hát mi az én vétkem? Hogy nőül mentem ahhoz, a kit szerettem, a ki szeretett? Hát oly nagy bün az, hogy boldog akartam lenni egyszer életemben én is? Hát nem volt elég, a mit szenvedtem? Nem volt jogom nekem is a boldogságra mint másnak?

Heves indulat vett erőt a máskor oly csendes, félénk asszonyon.

— Ki mer engem vádolni? Enyém volt férjem legelső szerelme. Ha nem lettem volna szegény leány, engem vett volna el már akkor. És mikor úgy végezte a sors, hogy sok-sok év multva újra találkozzunk és ő odajött hozzám s azt kérdezte tőlem, a szegény nevelőnőtől, a ki idegen kenyéren tengődtem: akarok-e most már felesége lenni? — istenem! hát mit felelhettem volna? Oly boldog voltam, oly hálás és oly nagyon akartam szeretni az ő gyermekeit! Oh, ha akkor tudtam volna, mi vár reám!

Leroskadt a padra s eltakarta arczát.

— Nem birom tovább ezt a kínszenvedést. A mit az a leány velem cselekszik, az kegyetlenség. Szívem tele van sebekkel. Ön tudja talán, mily keserű kenyér a nevelőnő kenyere gögös, durva emberek házában; de ezerszer inkább választanám azt, mint ezt az életet. S mellé még mindennap látni férjem kedvetlen, bús, haragos arczát. Látni a földúlt családi nyugalmat, az örökös boszúságot. Mert a nagyobbik fölingerli szülői ellen a kisebbeket is. Nem múlik el nap bántalom nélkül.

Egy darabig elhallgatott, aztán csöndesebben folytatta s igyekezett legyőzni fölindulását.

— Tudom, hogy irántam nincs irgalom Erna szívében. Nem is magamért szólok. De atyját legalább megkímélhetné. Beteges ember, kit minden fölingerel. Legalább az ő kedveért gyakoroljon könyörületet. Mondja meg ezt neki kérem. Mélyebben már nem alázhatom meg magamat, mint midőn könyörögve fordulok hozzá. Elismerem, hogy én vagyok a legyőzött fél. Büszkesége ki lehet elégitve, az én lelki erőm már összetört. Nem szállok szembe vele.

Mély sóhajtást fojtott el s arcza még sápadtabbnak látszott, mint az imént.

— A mire önt kérem, tudom, hogy szokatlan. Ne ütközzék meg benne. Esdeklek önnek, tegye meg egy család nyugalmáért. Ha én magam beszélnék, engem nem hallgat meg Erna; önt meghallgatja. Ön elmondhatja neki, a mit én nem mondhatok. Ön a jó barát, én az ellenség vagyok neki. Önnek hisz, nekem nem. Tegye meg, kérem, beszéljen vele és én áldani fogom önt.

Bizonyára különös kivánság volt, hogy én legyek a közbenjáró ebben a kényes természetű családi ügyben, én, a ki teljesen idegen vagyok s csak rövid idő óta ismerem őket. De nem tagadhattam meg a boldogtalan asszonynak.

Igyekeztem őt megnyugtatni. Reméljük, hogy minden jóra fordul. Erna kisasszonynak nincs rosz szíve. Csak félreértés lehet, a mi őket egymástól elválasztja. Bízni kell, hogy az idő mindent eloszlat s összeforrasztja a szíveket, melyek egymást megértik.

Hanem éreztem, hogy ezek mind csak üres szavak s kevés reményt tápláltam küldetésem sikerére nézve.

Valóban alig kezdtem belé, hogy mi járatban vagyok, már hevesen félbeszakitott Erna:

— Hát már ön is? Hát mindenkit meghódit az az asszony alázatos szemforgatásával? Elcsábítja apámat, elidegeníti tőlem testvéreimet és most . . . .

Nem mondta ki tovább. Hirtelen megzavarodva elpirult és elakadt.

Megdöbbenve tekintettem reá. Lesütötte szemeit s ingerülten tépett szét egy keze ügyébe esett falevelet.

Mindketten hallgatva álltunk ott egy ideig. Csodálatos gondolatok kavarogtak fejemben s éreztem, mint szökik arczomba a vér. Hát lehetséges volna, édes istenem, hogy ez a fiatal leány . . . . ez, a ki még csaknem egészen gyermek . . . . engem? . . . . Döreség! Mit képzelek? Az én őszülő fejemmel? Hisz az képtelenség. Lehetetlenség.

Eszem ellentmondott és mégis, oh balgatag hiúság! szívemen valami kimondhatatlan édes érzés rezgett át. Ha mégis úgy volna? Ha mégis igaz volna?

— Erna! Erna! szóltam s a nélkül, hogy tudnám, mit cselekszem, a nélkül hogy tudnám, mit akarok neki mondani, megfogtam kezét.

Puha, fehér, kis kezét ott hagyta kezemben. Éreztem gyönge remegését. Láttam a biborpirosságot, mely arczát újra meg újra elöntötte.

Szívem, ez a bohó szív, hevesen dobogott, mint hajdan ifjú koromban. A boldogság vágya, mely ah! még nem volt eltemetve, csak szunnyadott, újra fölébredt, mint a tegnap letaposott virág, mely a harmattól nedves nyári reggel újra kinyitja kelyhét. Még él. Még élni akar.

De egy fagyos lehellet, melynek bölcseség a neve, átsuhan fölötte s megdermed, a mi még imént az élet örömétől duzzadott. A szó elnémult ajkamon, egy hangot sem birtam kiejteni s elbocsátottam a fiatal leány kezét.

Ha száz évig élnék, sem bírnám soha elfelejteni azt a pillantást, melyet reám vetett. Föllázadt lelkének egész bősz haragja, szégyene, fájdalma benne volt ebben a pillantásban. Aztán elfordult, két kezével eltakarta arczát s heves zokogás rázkódtatta meg egész gyönge testét.

Közeledni akartam, szólni akartam, kérlelni akartam; de büszkén, indulatosan intett kezével, hogy menjek, hallgassak.

V.

Attól fogva ritkán találkoztunk és ha találkoztunk, elmentünk egymás mellett, a nélkül, hogy beszédbe ereszkedtünk volna. Én kalapot emeltem, ő kevélyen, bántón, sértőn, hidegen bicczentett kissé a fejével s odább mentünk, egyik erre, másik amarra, mint két idegen, kiknek nincs egymáshoz semmi közük.

Eleinte nem akartam hinni, hogy ez így maradhat, hogy többé soha sem fogom látni mosolytól megvilágított szép arczát, soha sem fogom hallani bizalmas, nyájas hangját, melynek édes csengése még mindig füleimben rezgett.

Hát miért kell így elválnunk? Haraggal, keserűséggel? Lelkiismeretem megnyugtatott, hogy helyesen cselekedtem. És mégis oly nagy, nehéz búbánat terhesedett reám, mely alól nem birtam szabadulni.

Hiába próbáltam lerázni magamról. Órák hosszáig bolyongtam az erdőkben, mint a ki menekülést keres. Lihegve igyekeztem magamba szívni a szabad, éltető levegőt, mert úgy éreztem, mintha mellem elszorulna s lélegzetem elfúlna a kanyargó hegyi utakon.

Eszembe jutott, mily könnyű léptekkel siettem föl erre, mikor oldalam mellett haladt a szép fiatal leány. Mily gyorsan szöktem alá, mikor megpillantottam a fák közt ruhája lebbenését a távolban.

Hát csakugyan igaz volna, hogy én ilyen korban, az időtől megviselve? . . . . Nem nem. Ezt a balgatag gondolatot ki kell irtani gyökerestől. Csak az ifjuságnak van joga, hogy szeszélyeit üzze. Nekünk az ész szabja ki az utat, ridegen, könyörtelen.

És a mint letekintek a hegy ormáról, a szomorú házaspárt látom fölfelé ballagni. Ime ezek is szerettek, ezek is boldogok akartak lenni. Ezek sem vettek semmit számításba, csak szíveik vonzalmát.

Teljesen lehütve értem le a hársfák alá, hol az urak kártyáztak a hosszú asztaloknál, a doktor vadászkalandjait mesélte s a hölgyek kerestek egy szegény halandót, a kin apró tűszúrásokkal bosszút állhassanak a mai nap unalmáért.

— Tudja már, — szólitott meg a jókedvű fiatal asszonyka, — hogy magát nagy veszedelem fenyegeti? Vigyázzon, mert kiütik a nyeregből.

A vén kisasszonyok gúnyosan tekintettek föl himző rámáikról.

— Csejtey Oszkár nagyon udvarolgat ám valakinek, — évődött velem tovább a fiatal asszony.

— Lehet, — viszonzám vállatvonva.

De szívembe nyilalt a gondolat, hogy ez a léha, ez a buta ficzkó talán épen e pillanatban is Ernával sétál valahol, meghitten, bizalmasan; ez a semmi, a kit azelőtt

egy pillantására sem méltatott s a kivel folytonfolyvást kisérgetteti most magát.

Egyik a hölgyek közül már azt is tudta, hogy Csejtey Oszkár a napokban megkéreti Ernát. Olyanformát hallottak tőle tegnap este.

Nemsokára hire futott, hogy a fiatal ember már meg is kérette Ernát.

Azt beszélték, hogy Erna szülei nem akartak beleegyezni ebbe a házasságba, mivel hogy a leány még nagyon fiatal; de a makacs leány kierőszakolta, a mit akart, apja minden dühösködése s mostoha anyja minden siránkozása daczára.

— Látja, miért nem sietett jobban? — ingerkedett velem a jókedvű fiatal asszony.

Tréfásan feleltem; de szivem sajgott belül. Sajnáltam azt a fiatal leányt. És . . . eh! mit tudom én, mit éreztem? . . . Irigy, vad, lázas indulat ragadta magával lelkemet. Meg kell akadályoznom ezt a házasságot.

Mint az őrült kerestem Ernát mindenfelé, föl meg alá futkosva a fenyves kanyargó utain, lesve, hogy hol s mikor találhatom őt egyedül, elfojtott szívdobogással várakozva szokott pihenő helyein s keserű csalódással kullogva hazafelé minden este.

Sokáig hiába jártam utána, mig egyszer végre sikerült egyedül találnom az erdőben. Azon a padon ült, hol legelőször beszéltünk együtt.

Azt hiszem, már messziről észrevett. Egy nyugtalan mozdulata elárulta, hogy föl akart kelni s távozni; de aztán mégis csak helyén maradt. Talán ő maga is várta ezt a találkozást.

Igyekeztem uralkodni magamon; de mégis észrevettem, hogy hangom kissé reszketett, a mint megkérdeztem, igaz-e, hogy menyasszony?

— Igaz, — szólt összehúzva sűrű, fekete szemöldökeit.

— Hiszi, hogy boldog lesz azzal az emberrel? — kérdeztem.

Szemeit, melyeket eddig komoran a földre szögezett, most daczosan emelte föl:

— Mit törődik az én boldogságommal? Boldog leszek, ha távol leszek, ha nem kell tovább egy födél alatt élnem avval az asszonynyal.

A lángoló gyülölet, mely szemeiből, szavaiból kilobogott, elrémitett.

— Hát csak azért? csak azért? — kiáltottam föl fájdalmasan.

Nem felelt. Egy perczig szemöldökeit összeránczolva, komoran, szótlan nézett a földre; aztán büszkén, visszautasitón szállt át rajtam pillantása. Fölkelt, mintha végét akarná szakitani ennek a beszélgetésnek.

De nem ment. Szemeit újra a földre szögezte s halkan, tompán szólt:

— Miért kivánt beszélni velem? Talán ismét az az asszony vagy az apám küldte? Mondja meg nekik, hogy ereszszenek engem a magam útjára. Mert én soha el nem felejthetem, a mit szenvedett édes anyám halálos ágyán, mikor tudta, hogy csak az ő halálát várják, hogy megtarthassák az új menyegzőt.

Könnyek szöktek szemébe, a harag, a fájdalom könnyei; de erős lelke visszatartotta s nemsokára újra daczosan villogtak szemei:

— Tudom, hogy reám sem vár más sors, mint anyámra. Engem sem vesznek nőül csak pénzemért. Engem sem fog senki szeretni. Én is meghalok hosszú sorvasztó betegségben s halálos ágyamnál türelmetlen fogják várni, mikor húnyom már be szememet.

Szivem hevesen dobbant meg minden szavára s fájdalmasan rezgett az át egész lelkemen. Haragban égő szemei csodálatosan vonzottak és eltaszitottak egyszerre. Olyan lelki állapot volt ez, melyre nem tudok többé egész tisztán visszaemlékezni. Csak azt tudom, hogy lázas örömmel ismételtem magamban:

— Nem szereti azt az embert. Nem szereti.

Minden egyebet elfelejtettem mellette. A gyönyör rég nem érzett édes, kábitó illata szállt agyamra. Mit bánom én a jövőt? Boldog akarok lenni, ha csak egy perczre is. Azt akarom, hogy szeressen, hogy enyém legyen. Mit bánom én az egész világot!

De e pillanatban, mielőtt ajkam megnyilt volna a vallomásra, kis leányom hangját hallom távolról s oda rohanok hozzá, ölembe kapom és összecsókolom azt a vidám, mosolygó arczát.

— Nem, édes aranyosom, neked soha, soha sem lesz mostoha anyád!

Nizzai emlék.

Irta:

SZÜRY DÉNES.

Van az idegeseknek egy faja, a melyik nem tud aludni a tenger közelében. Az örökös zúgás, moraj és hullámverés sajátságos hatásával épp oly nyugtalanná teszi az érzékeny ideget, mint az a fodros viz maga. Ezeknek azt ajánlom, hogy ha már minden áron Nizzától várnak enyhülést, telepedjenek meg a tengertől legtávolabb eső részében: a Carabacelen, a melynek hegyoldalon épült tetszetős hôteleit délkeleti nap éri. Igaz, hogy a »Baic des Anges« palotasora tengeri látképével óriási csáberő, de a ki csendet keres, huzódjék a Carabacelre. A csendről biztosithatom, csak gondozást ne kivánjon. Nizzában azt nem ismerik. A hotelier elhelyez böröndjeid száma szerint lenn vagy fönn, de rá nézve aztán csakis mint számlád heti fizetője létezel.

A nizzai hôtel, még ha a csendes visszavonultság fészkének hegyoldalára épitik is, nem betegeknek való intézmény, mert életrendét, kizárólag a tulajdonos zsebének java irányitja. Ha beleillesz: jó, ha nem: tönkre mehetsz table d'hôte-jain ha csak Darius kincse nem áll rendelkezésedre, hogy egy orvos rendelte különleges tál ételt megfizess, a melynek Amerika és Albion tőzsérei révén ugyancsak busás ára van.

Egy kiaszott nábob külön yachton vitorlázott ide Amerikából, s házi orvosa nélkül egy tapodtat se tesz a házból. Egy nagy kutya kiséri nyomon s időnkint egy villogó miss csal, jobb idők emlékeül sápadt arczára mosolyt. Egy jól táplált ausztráliai ültetvényest két európai ambició hozott ide. A billard és a böröndd. Saját dákójával utazik s a hotelekbe bevonulása két kocsi pakktáska révén esemény. Egy spleenes angol málha nélkül utazva, szórja a pénzét s nézi le félszemmel a yankeet s emlékezem a pennsylvániai őserdők egy gulyatulajdonosára, a ki mikor egyik lánya migrainet kapott, Párisba telegrafirozott orvosért.

Efféle alakokkal volt tele a Hôtel de Nice, a Carabacel egy olyan fajta internationalis fészke, a melyben országok szerint jő számba az ember. Egy ideig zokon esett, hogy nevem mellől hiányzott a »Budapest«, de aztán megbékéltem vele. Tíz ember közül nyolcz nem volt tisztában azzal, hogy Budapest és Bukarest különböző dolgok, ugyanannyi awtrichien-nek tartott s annak nyomattak ki a névsorban is, a miben tiltakozásom sikertelensége mellett az volt az egyetlen vigasztaló, hogy nevemet kiforgatták a maga valóságából teljesen. Akadt olyan is, a ki Tisza Kálmán lemondását az osztrák miniszterelnök visszalépéseként tárgyalta, államjogi viszonyunkat meg egyetlen table d'hôte szomszédom se értette meg. De mind ezek eltürésére volt még egy másik bal-

zsamom. A városi casino internationalis olvasószobájában, a melyhez napi két frankba kerül a bejárás, nemcsak budapesti, de bécsi lapot se találtam.

Mi magyarok még mindig curiosum számba megyünk franczia földön, a mi nevünk még most is a czigány, a kordován csizma, rablókalandok és hóbortos szertelenségekkel kapcsolatos; mi itt még mindig a felfedezendők körébe tartozunk. Egy Strauss valzerekből összetákolt zenés darabot adogattak a szinházban, a melynek központja egy magyar paraszt (értsd: czigány) leány volt, a kit basibozukoknak öltözött magyar legények üldöztek szerelmi lángjaikkal. Ezen az élethü képen s egy csárdásnak deklarált vitus tánczon ujjongott a publikum s azt hiszem, busás zsákmány leszünk mi még a regényirók fantasiájának is, csak el ne rontsa hirünket Raoul Chélard, a ki abba a merész fába vágta a fejszéjét, hogy franczia létére komoly szándékkal tárgyal bennünket franczia nyelven.

A mi ezt a könnyen pergő nyelvet illeti, abból nem sokat élveztem a Hôtel de Nice salonjaiban. Járta mindenféle szó, csak a csevegés választott nyelve hiányzott. Azt itt törve beszélték. Hôtelünkben a francziát nem vallotta anyanyelvének senki se. Vezetett a yankee, nyomában járt a német s elvétve jutott közéjök az angol. A franczia kiérezte, hogy német a gazda, az angolnak meg a spleenje sulyosbul, mikor a yankeet hallja törni a nyelvét. Egyébiránt a német s az amerikai között se volt valami hő szeretkezés. Tanum reá az estebéd, a melynek alkalmával a külön asztalokhoz szegődött a tengeren túli nép.

A nizzai hôtelekben table d'hôte idején nem jó figyelembe a külön igény. A mi németünk egy ugyanazon időben szolgálja ki az extra ülőt is. Annyira szükséges intézkedés, hogy nélküle meg kellett volna szöknöm okvetlenül. Hôtelben nincs kellemetlenebb, mint mikor túlsúlyra kerül valamelyik náczió. Rögtön övé az egész ház s alkalmazkodást követel. A mi asztalunknál a német volt a túlnyomó, s én bevallom, hogy nem nagyon rajongtam ezekért a közebédekért. Nem mintha nem lettek volna rokonszenveim is, hanem mert nyomasztott az általános hangulat. Mindenki néma volt, abban a hitben, hogy a szomszédja franczia. A comicum abban rejlett, hogy németekből állt a társaság.

Figyelmem a külön asztalokra irányul. Mi vagyunk a népség, katonaság, a mely megjelenik csengetésre, nyárspolgári módon, pontosan; a külön asztalok a páholypublikumnak helyei. A páholyban megkésel, nem veszi senki zokon, földszint annyi gyilkos pillantás fogad, a hányat kizavarsz a helyéből. Igy van mi velünk is. Míg az elite-asztal késő madarát kézdörzsölő mosoly éri, bennünket a gazda s a garçonok öldöklő tekintete sujt. Asztalunknál, szemben velem egy westfaliai száraz, agg szűz ül, a ki tavaszon túl lévő két unokahugra ügyel. Mindig le van sütve a szemök s csak lopva vetnek egy-egy szende pillantást reám. Egyikök szerelmi bánatban szenved, a mi a városkájukban állomásozott dragonyos ezred egy hadnagyának lelkét terheli. Most a nizzai verőfénytől remél üdülést. Ezek a tiszteletre méltó lények az én barométereim. Mikor összenéznek, tudom hogy a külön asztalok valamelyik alakja merül fel.

Egy peczkes uracscsal három amerikai teremtés lép a terembe. Jönni az utolsók, menni az elsők. Mindenikünktől legalább két pillantásra biztos számítás. Halványabb arczokat nem láttam soha, német kisasszonyaim meg a toilettjeiktől borzadoztak. Előszeretettel viselték a finom, átlátszó könnyü holmikat s szerették a napról-napra változást. Szép karcsú teremtés volt az egyik és sötét fekete hajához pompásan érvényesült a hattyúnyak. Állig begombolt németjeim hófehér vállában találtak legtöbb botránkoztatót, a mi épp a peczkes alak bámulatának mámorító tárgya volt. A nők egyike sorvadó beteg s annak kíséretére van itt a más kettő. A sorvadónak levegőt rendeltek az orvosok — az naphosszat a roulette forgására figyel. Kisérője baj nélkül került ide — az meg a peczkes lovagnak martaléka lett. A lovag először a koczkán próbálkozott, a mi nem sikerült neki, aztán belekötött egy tapasztalatlan ifjúba, abból párbaj lett s ezen a nyomon megbódította a mi szépségünket millióival.

Egy kerek kis asztalnál, gyermeklánykájokkal, férj és feleség ül. A férj angol, a feleség franczia, a férj túl a hatvanon, a feleség a harminczhoz közel. A férj szikár, szenvtelen és hajlott, a nő szeme villog s még nem volt meg a maga regénye, a férj gazdag, az asszony fiatalságát adta cserébe. Vigasztalanabb kép nincs körülöttem. A férj gyanakvón lesi minden mozdulatát, a nő kedvetlen örökké, a lányka meg félénken simul az anyja oldala mellé.

Nem messze tőlem egy szőke szépség merev tekintetével találkozom. A milano-genuai vonalon láttam először. Egy coupéban utaztunk. Künn havazott, benn borzongós volt a hangulat, de beszédessége derüt csalt a kupéba. Első délvidéki útja volt s tiszta kedélyére az ujdonság egész ingerével hatott a legcsekélyebb mozzanat. Genuában váltak el útjaink. Őt a művészet Firenzébe vitte, velünk meg az »Angyalok öble« felé robogott a vonat. Pár hét mulva nagy meglepetésemre a nizzai téli kertben találkoztam vele. Alig ismertem reá. Ott egy a kertből nyiló szük, füstös helyiségben valami roulette fajta játék forog. A társaság erősen kétes jellegü s nagy vigyázatot igényel. Anyjával együtt a labdaesélye kötötte le s később Monte Carlo napos látogatója lett. A kiváncsiság áthozta őket az Arno partjáról ide s a szőke szépség azóta kineveti azt, a ki neki művészet, poesis, természet és idyllről deklamál.

A terem egyik szegletéből üde arczok derüje köszönt felém. Jó kedvü, pajzán öt gyerek költi vigan az ebédjét. Sziv, lélek sugárzik az anyjuk szemeiből s mosolyba rejti bánatát, ha gondozó figyelmével a férjére tekint. Azt hiszem, annyira mélyen rágódik abban a szú, hogy a berlini nagy életmentő védszere is késő kisérlet lenne már.

Szomszédjokban egy boldog pár foglal helyet. Irigylik őket átalán, de nekem gyanusak. A férjből a biztonság érzete rí ki, a nő arczán állandó mosoly ül. Annyi bizonyos, hogy nem mézeshetezők. A férj nyugodtan előzékeny, a nő kaczérul tetszetős s nekem úgy látszott, hogy arcza gödröcskéinek csáb játéka nem csupán a férjet illeti. Asztalunknál egy halvány ifjú ül. Annak félpillantásaiból merítettem a gyanut. Lunch előtt a férj valami villanyozó telepre jár, engem a napfény a tengerpartra csal s azt a részét keresem, a hol nincsen ember-ár. De ott meg én vagyok a zavaró. A pálmák rejtett pihenőin pásztoróra foly s a párok susogását habzó hullám zenei hangja kiséri. Köztök van a sápadt lovag is és mellette gyengéd simulásban ott látom a villanyozásra fogott férj feleségét. A lovag regényt olvas fenhangon s melancholikus szemeinek kissé bágyadt fényébe úgy belemélyed a nő, mintha ajkára soha se került volna csalfa mosoly. Délután a férj Monte Carlóba jár, a feleség otthon unalmat üz s este a férj szeretetreméltó szemrehányást hall a magányról.

A hét órai estebéd extraülőinek köszönöm ezeket az alakokat. Az estebéd nélkül azt kellett volna hinnem, hogy üres a ház — oly néma, csendes volt itt minden alkonyig. Abból a kétszázból, a melyik ottan összejő, alig látsz elvétve egyet-egyet nappal, a ház körül. A hotel parkjának verőfényes helyei az igazi betegeké, a kik elvonulva étkeznek s a kiket csak a dél heve csal

ki pár órára üdülni a pálmák lombja alá. A helyzet jellege délben: a hordágy, a mi vigasztalan kép. Nizzában, hotel kertjére utalva lenni, szomorúan leverő. Orvos van, de nincs orvosság. Ezek a halvány köhécselő alakok lázasan fénylő tekinteteikkel inkább igénylik a szív szavát, semmint a gyógytár keverékét. Az orvos itt mesterséget úz és gépiesen vizitel. Nizzába ne küldjenek beteget! Nizza azoknak való, a kiket a szórakozás ingere hajt.

Rémes éjszaka.

— *Történet.* —

Irta: MURAI KÁROLY.

Nem volt fiatal, nem volt tüneményszerű szépség, de minden ízében kívánatos. Olyan, mint egy jól megérett, duzzadó húsú őszibaraczk. Beleharapni való. Csettenteni kellett a szájnak, ha meglátta a szem s szinte utána nyúlt a kar.

Ha róla volt szó, lehetett beszélgetni. Ennek is volt mondani valója, meg amannak is. A beszédhez, a mely ilyenkor soha sem volt egészen világos, teljesen kifejező, hunyoritani szoktak s ez a hunyoritás bizonyos tekintetben kommentár volt az elbeszélés balladai homályához.

A kik ismerték, a kik hírét hallották elhitték, hogy kedvese van; de azt, hogy úgy van-e, bizonyosan nem tudta senki. A körülmények azonban olyanok voltak, hogy a szárnyaló, óvatosan terjesztett hír valószinüséggel birt. A látszat ott ólálkodott mindenütt s alapul szolgált a kombinácziónak.

A szeme csillogó, az ajka húsos s a pirosságtól majd hogy kicsattan az arcza. A férje jóval idősebb, mint ő; e mellett korhely, a ki egy héten hatszor hajnal felé vetődött haza. Egyetlen egy gyermeke van, egy hat éves fiú, a ki már nem ad nagy gondot neki s a ki nem is beteges, hogy magához kösse.

Az asszony barátai között csak egy volt, a ki nem hitt a támadó, terjedő hírnek és a ki a nap minden pillanatában hajlandó volt ama bizonyos tüzbe tenni a kezét. Azért nem hitt, azért volt hajlandó a tüzbe tenni a kezét, mert fiatal volt, mert szerelmes volt. Az élettel, a nőkkel ismeretlen, álmodni szerető, költői berkekben révedező fiú, a ki előtt még ragyogó fényben, tisztaságban állott az asszony. Bolondos, plátói érzelmü fiú, a ki a nőkkel az irodalomról, a zenéről, a női hivatásról beszélt, a ki naplót vezetett s abba olyan verseket irt, a melyeknek az igazságában maga is hitt. Elmúlt századba való ficzkó, lovagias érzelemmel, hamis páthoszszal és becsületérzéssel szerelmi ügyekben is. A ki egy eldobott keztyüért akkor is képes volna beugrani a fenevadak közé, ha azt a keztyüt egy operette-primadonna dobta volna is oda.

Hát ez a fiú nem hitt semmit. Lehetetlenségnek, őrültségnek tartotta a kétkedést a már emlitett tárgyban. És ha ő ekkor piktor; bizonyára madonnának festi azt az asszonyt, glóriát pingál a feje fölé és képes imát mondani a zsámolya mellett.

Bizonyos időközökben, rendszerint délelőtt, midőn lelkét felmagasztosultnak találta, vagy mikor ihlethez akart jutni, ellátogatott hozzá. Áhitattal, föltétlen tisztelettel nézett rá és szerette volna elkapkodni a hangját, mint valami isteni zenét és elhelyezni valami zenei instrumentumba, hogy akkor szólaltassa meg, mikor neki tetszik. Egy alkalommal, mikor bekopogtatott és belépett hozzá, izgatottságban találta az ő madonnáját. A karszékben félig hátradőlve, fia fejét az ölébe szoritva, látta az asszonyt, a kiben ezúttal fennen diadalmaskodott az anya.

— Jó, hogy jön — szólt a fiúhoz — panaszkodni akarok.

— Bántotta, bántani merészelte valaki? — hangzott fenyegető hangon a kérdés.

— Azt hiszem, de nem tudom bizonyosan. Lehet, hogy véletlenség volt, de az is lehet, hogy valakinek ostoba tréfájából állott. Nézzen rám és mondja, milyennek lát?

Válasz helyett a kérdezett úr elvörösödött. Szeretett volna fölkiáltani, hogy szépnek, bájosnak, angyalinak, imádandónak látja, de nem mondott semmit. Nézett merően, bután.

Az asszony, látván ezt a tekintetet, alig tudta viszszatartani mosolyát. Hanem megtette mégis és komolyan beszélt:

— Nem aludtam az egész éjjel és most úgy nézek ki, mintha betegségből épültem volna ki.

— De hát mi történt?

— Az történt, hogy közel voltam a halálhoz, vagy legalább is a megőrüléshez. Még most is remegés fog el, ha visszagondolok az elmult rémes éjszakára, a mely fölemésztette minden erőmet, tönkre tette idegeimet és majdnem hogy kisíratta velem mind a két szemem.

— Ha elmondaná!

— Azt akarom. El fogom mondani két okból. Először azért, hogy fogalma legyen önnek arról, hogy itt a városon kívül, ebben az elhagyott helyen fekvő házban, milyen kisérteties helyzet adhatja magát elő. Másodszor pedig azért, hogy ha ön is valószínűnek találja az én gyanumat, arra kérjem, hogy puhatolózzék a városban, vajjon nem csalódom-e? Ön megfordul itt is, ott is és bizonyára hallani fog valamit, ha úgy áll a dolog, a mint én hiszem.

— Mindent meg fogok tenni.

— Köszönöm. Most pedig hallja a történetet.

Kevés szünet, kis ideig tartó gondolkozás és az elbeszélés kezdetét veszi.

— Tegnap este nyolcz órakor megvacsoráltunk s a férjem — ah, ő így szokta rendesen — bement a városba, egyedül hagyva engem ezzel a gyermekkel, a kit sem én nem tudnék megvédeni és a ki engem sem volna képes védelmezni. Emlékezik ön, uram, hogy tegnap este szeles, őszi idő volt. Olyan idő, a mely leverőleg hat és borús gondolatokat ébreszt. A kályhacsövekben búg a szél, az ablakrámákat recsegteti és olykorolykor mintha koppanás hallatszanék az ablaküvegen. Mintha szellemekkel, rémekkel volna tele az éj.

A fiunak az jutott az eszébe, hogy mily édes dolog lett volna abban a rút, félelmetes időben ott ülni az asszony mellett és verseket olvasni föl neki.

— Elhagyatva, majdnem egyedül ebben a nagy lakásban, a hol a lámpa óriási árnyakat vetett a falra, olyan idegenszerü, olyan félelmetes volt, hogy nem is tudom önnek kellően lefesteni. Egyik szélroham a másik után támadt s búgásában, sivításában, nyöszörgésében mindig emberhangot véltem hallani, panaszosan, kegyelmet esdőleg, sírva. A koppanás, a csörrenés az ablakon, a bútorok roppanása itt bent és föl-föllobbanása a lámpának önkéntelenül is arra a kiáltásra késztetett, hogy bár itt volna a férjem.

A hallgató fiatal ember homlokán ránczok képződtek és megvetőleg gondolt egy bizonyos nyomorult emberre, a ki ilyen érdekes asszonyt otthon tud hagyni.

— Ha a szél olykor elállt is, a helyzet nem volt megnyugtatott meg, mert a mélységes csönd még ijesztőbben hatott rám. A mint így aggodalmasan, félve, majdnem reszketve ültem itt, ezen a helyen, tekintetem az ablakra vetődött. Pár pillanatig nem láttam egyebet, mint mélységes éjszakát, a mely rám meredt az ablakon át. Később azonban, mikor megszoktam a sötétséget, a szívem olyat dobbant, mintha meg akart volna szakadni. Kimondhatlan rémület vett erőt rajtam.

— Miért?

— Mert úgy tetszett előttem, mintha az ablakon — a melynek függönyét a cseléd elfelejtette leereszteni — nemcsak a sötét éj, de két fénylő szem is meredne rám. Nem tudtam mozdulni, nem tudtam kiáltani s csak néztem, csak néztem merően, de minden ízemben remegve, arra a két szemre, a mely zöldesen fénylett, mint a macska szeme. Mintha megigézett volna, mintha helyemhez kötött volna, bűverővel bírván. Ez a helyzet nem tudom, meddig tartott, mert talán el is vesztettem eszméletem.

— Ah! Az istenért!

— Ne ijedjen meg, e miatt nem történt bajom, sőt némileg jó hatással volt rám, mert mikor magamhoz tértem, már nem láttam ott az ijesztő szempárt. Midőn meggyőződtem arról, hogy csakugyan nem mered többé rám, hirtelen fölugrottam, az ablakhoz futottam és leeresztettem a függönyt. Mikor azonban a függöny hullóban volt, rémülten sikoltottam föl.

— Nos?

— Azt a két szemet megint láttam. Kétségtelenül meg kellett győződnöm, hogy valaki ott állt az ablak előtt és hogy az a valaki engem lesett.

— Megismerte?

— Nem. De ha hirtelen villám hasította volna is át a sötétséget s egy ismerősöm állt volna is ott, akkor sem ismertem volna meg, mert annyira ijedt voltam. Mikor a függöny le volt eresztve s az ablaknak hátat fordítva, ültem, kissé megnyugodtam, elhitetve magammal, hogy képzelődtem. A szél e közben egészen megszünt s teljes csönd következett be. A mint ekkor szinte mosolyogni kezdtem előbbi félelmem fölött, olyanféle neszt hallottam, mintha valaki a keritésen mászott volna át és az udvarba ugrott volna be. Kevés vártatva egész világosan kivehettem, hogy a kapu felől léptek hallatszottak s az előszoba ajtaja előtt szüntek meg, majd hallottam, a mint az előszoba kilincsét megnyomták, azt próbálva, vajjon be van-e zárva. Ezután pár percznyi csönd következett.

— És azután?

— Kopogtatás hallatszott az ajtón. Mikor a kopogtatás valamivel erősebben ismétlődött, kisiettem az előszobába, mert — mint elfeledtem mondani — a cselédnek engedélyt adtam, hogy valami mulatságba elmehessen és így magam voltam. Hangosan kérdeztem, hogy ki zörget? Erre egy elfojtott és elváltoztatott hang azt felelte, hogy csak nyissam ki az ajtót. És mert nem engedelmeskedtem, hát újból kopogtatott. Ekkor én fölálltam egy székre és az ajtó fölött lévő ablakon kinéztem. A hold éppen feljövőben volt s a fényénél az ajtó előtt két alakot láttam. Mindakettőnek el volt burkolva az arcza. Az jutott az eszembe, hogy ezek tudják, hogy egyedül vagyok és be akarnak törni és kirabolni. A helyett tehát, hogy kinyitottam volna az ajtót, megfeszitettem minden erőmet s egy szekrényt toltam elébe. Ezután köztem és a kívül állók között ilyen párbeszéd fejlődött ki: «Mit akarnak?» — kérdeztem én. — «Be akarunk menni.» — «Miért?» — «Mert meg akarjuk kímélni nagysádat egy igen veszedelmessé válható embertől, a ki bent van elrejtőzve.» — «Kik önök?» — «Titkos rendőrök vagyunk. Erre jártunk és láttuk, a mint ide a nyitott ablakon egy férfi beugrott. Éppen az, a kit mi üldöztünk, a ki rablógyilkosságot követett el és a ki a fogházból megszökött.» — «Ide nem ugrott be senki.» — «Nagysád azt nem tudja, de mi láttuk. Kérem, nyissa ki az ajtót.» — «Nem nyitom.» — «Akkor kénytelenek vagyunk a törvény nevében fölszólitani erre, mert nekünk kötelességünk őt elfogni és nem engedni meg, hogy itt újabb bűntényt kövessen el.» — «De én nem fogom kinyitni az ajtót, mert magam vagyok itthon és mert nem bízom önökben. Lehet, hogy nem mondanak valót, hogy önöknek van gonosz szándékuk és hogy ily ürügy alatt akarnak behatolni ide. Távozzanak. En meg fogom tudni védelmezni magamat.»

— Nagyszerűen volt mondva.

— Úgy-e? Ekkor a két alak suttogni kezdett és nekem úgy rémlett, mintha az egyiknek megismertem volna a hangját. Mikor kisuttogták magukat, újból követelték az ajtó kinyitását; majd megpróbálták a betörését is, de eredménytelenül. Én ott álltam az ajtónál és ezer félelem fogott el.

— Elmentek?

— El. Hallottam, hogy kimásztak a kapun. Tisztában lévén ezzel, az ablakhoz futottam és — miután a lámpát bent eloltottam — föllhajtva kissé a függönyt, kinéztem. A két sötét alak nem távozott el. Ott állt az ablakhoz közel, várakozva, tanakodva igen sokáig.

— Kinek a hangját ismerte föl az egyikben?

— A Rozs Károlyét. Ez az utálatos, megvetésre méltó ember nem átallott több ízben vallomást tenni, a legsértőbb módon. Én elutasitottam és megparancsoltam neki, hogy többé ne merjen közelembe jútni, mire ő fenyegetőzve mondotta, hogy nekem igen kellemetlen perczeket fog okozni.

— A nyomorult. Föl kell jelenteni a rendőrségnél.

— Nem, nem. A világért sem. Nem tudom egész bizonyosan, hogy ő volt és ő bizonyára kivágná magát. De meg akarom tudni és erre akarom kérni önt. Járjon utána, puhatolózzon és tudja meg, hogy csakugyan ő volt-e?

— Meg fogom tudni, asszonyom.

— Szeretném tudni, hogy mily czélból járt el így? Akarom tudni, hogy beszél-e erről a kalandjáról és el meri-e mondani, hogy itt leskelődött s hogy egy üldözött rablógyilkost látott itt bemászni az ablakon?

— Legyen nyugodt. Néhány nap múlva eredményt érek el.

— Köszönöm.

— Majd meg fogom én ennek a nyomorúltnak mutatni, hogy mi a tisztesség, a lovagiasság és a becsületes eljárás! Rá fogom kényszeriteni, hogy vallomást tegyen és bocsánatot kérjen. Elég erős még az én karom, asszonyom, arra, hogy adjak neki egy olyan vágást, a melytől örökre elmegy a kedve a hasonló históriáktól.

— De mit akar?

A fiú arcza egészen kigyúladt. Föltámadt benne a középkori lovag, a ki tusára száll szíve hölgyeért, nemesen, minden vágya nélkül a jutalomnak. És egészen meg is változott. Csak úgy folyt ajkáról a szó, a méltatlankodás kifolyásaként.

— Bizza rám, asszonyom. Meg lesz elégedve. Higyje meg, hogy föllázad vérem minden cseppje, hallván ezt a történetet. Egy angyali tisztaságú nő, egy nemesen érző anya, kinek férje nincs otthon, remegve kénytelen átélni egy rémes éjszakát. Egyedüli, elhagyatott állapotában mer ellene merényletet intézni egy nyomorult, kitéve annak, hogy a rémülettől elveszitse eszméletét és szívdobogást kapjon. Gyalázat! Egy nőt bántani, a ki magában van. Egy nőt ijeszteni, a kinek nincs védelmezője. Egy anyát rémületbe ejteni, a ki gyermekét ápolja.

A hév egy kissé elragadta a fiatal lovagot s annyira belemelegedett a tárgyába, hogy az érdekes asszonyt már fia betegágyánál látta, a mint ápolja és kanalas orvosságot ad neki.

Így történt, hogy lehajolt a Jóska gyerekhez — a ki eddig szájtátva hallgatta a különös históriát — s féltérdelő helyzetben folytatta a keserves kifakadásait tovább.

— Megijeszteni ezt az édes gyermeket is, a kiben már van annyi belátás, hogy a mamája ez elhagyatott, egyedüli állapotában nem tudná magát védelmezni. És kitenni ezt az apróságot annak, hogy kis szive hevesen

dobogjon az ijedtségtől és félénkségében, rémületében valami betegség érje.

A fiatal úr, mikor eddig jutott, igen elérzékenyült. Megragadta annak kis kezét és kérdezte:

— Ugy-e, Jézsika, maga is remegett e borzasztó helyzetben?

— Nem. Én egy csöppet sem féltem.

— Milyen vitéz, milyen nagyszerü gyerek. És mondja, miért nem félt?

A mama közbe akart lépni, de már későn volt.

A Jóska, szemébe nézve a plátói szerelmü lovagnak, hangosan és gyorsan mondta:

— Mert itt volt a Béla bácsi is és még akkor nem mászott vissza az ablakon.

Nemzeti aesthetika.

A többi közt az a rögeszmém van, hogy teremtenünk kellene egy *magyar* aesthikát. Mit jelentsen ez? Hát a *szép* az égaljhoz van kötve, minden égöv alatt más meg más lehet? Még ha a négerekről volna szó; azokról tán feltehetni, hogy más szemüvegen át nézik a világot és talán a fehért találják a legcsúnyább szinnek. De hogy a mi középnagyságú nemzetünk, tőszomszédságában a németnek és olasznak, mint kik a szépnek többnemü mintáját örök időre megalakitották, valami új, eredeti, a nevezett nemzetekével talán ellenkező, vagy tőlük csak némikép is eltérő széptani törvénykönyvet teremthessen: ez mégis csak túlságos chauvinismusnak tetszhetik.

De mit tehetek én rögeszmémről? Kínoz, üldöz, egy párszor már odahajtott a Petőfitársaság szószékére. Kimondtam a jelszót, nem talált ellenvetésre, de nem is tudtak fölmelegedni érdekében. Azt hangoztattam, hogy a magyar nemzet történetében minden szenvedélyes kicsapongások és kitérések daczára egy *öntudatos akaratot* látok működni és hogy ezt kell a nemzeti dráma alapjává tenni. Az egyetlen viszhang, a mit erre találni véltem, egy pár eredeti drámánknak vasakaratú jellem festésével való foglalkozása volt.

Tehát úgy látszik, nemzeti aesthetikámmal szépen magamra maradtam; egy jóhangzású, de talán egészen üres szót mondottam ki, mely nagyon távol áll attól, hogy vezényszó lehessen!

Ime tehát megint csak magam ásom tovább a nemzeti aesthetika meddő földjét és felhasználom az alkalmat, hogy e friss és elfogulatlan szépirodalmi folyóiratban megint egy pár szerény kapavágással előre vihessem, a talán sohasem sikerülhető vállalat alapvetését.

Mi inditott engem egyáltalán azon rögeszmére, hogy lehet még egy új aesthetikát és pedig a magyar genius sugallata alatt teremteni? Őszintén mondva: kétféle dolog, Az első az volt, hogy észrevenni véltem, hogy a széptan általában véve még be nem fejezett tanulmány, hogy sok benne a hézag, szük a kör, abstract a fölfogás. Itt tehát az európai tudományra néztem rosz szemmel és avval a hiúsággal táplálkoztam, hogy ha mi magyarok neki dülünk az európai tudomány eme hiányainak kipótlására, már ezáltal is nemzetiekké tesszük a netán feltalálandó új igazságokat. De e közvetett nemzetiesség tovább vezetett arra, hogy nincsenek-e a magyar jellemben oly sajátságok, melyek magukban véve is újabb színt kölcsönözhetnének a világ széptani visszatükrözésének?

S eme pontnál sziveskedjék az olvasó velünk megállni és vizsgálódásainkban mellénk szegődni. Ha meggyőződhetünk arról, hogy minden *művészetre az azt teremtő nemzet jelleme üti a bélyeget*, és ha tudomásunk van arról, hogy a magyar nemzet *jellemrajza* más nemzetekétől lényegesen elüt, ezen két prämissumból ugylátszik a legnagyobb szabatossággal folyna azon zártétel, hogy a magyar művészetnek és széptannak szintén saját, másoktól eltérő bélyeggel, jelleggel kellene birnia.

És ha nem birna? Ha a tapasztalat eleve megczáfolná abstract következtetésünket? Még akkor is csö könyösen ragaszkodnánk ahhoz, hogy akkor a magyar nemzeti jellem *még nem* nyilatkozott művészetében, hogy emez még az utánzási phasisban leledzik és hogy a valódi magyar művészet még csak a jövő *ajándoka lesz.*

De ne siessünk oly nagyon! Maradjunk a prämissáknál! Hogy miképen találjuk fel egy nemzet irodalmában és művészetében amannak sajátságos jellemét? Mik az egyes nemzetek sajátságos jellemvonásai?

Nem én vagyok az, ki e kérdéseket először veti fel, és nem én lehetek az, ki erre mérvadón felel. Itt csak arról lehet szó, vajjon én az ethnologusokkal és a világtörténészekkel összhangzásban vagyok-e a következő futólagos megfigyeléseimmel? E szerint, hogy a *franczián kezdjük*, ezeknek sajátos jelleme a dicsőségszeretete és vitézség mellett az élet szép élvezete, a nemes vigság, a kecses, de sohasem fellengző, hanem a józanhoz közeledő forma, a vallásosság mellett a tevékenység, serénység, haladási szeretet. Bizonyos szép harmoniája az egész emberi valónak, közel a görög grácziához, tünteti ki a franczia kat, kik még mindig életmestereink maradtak, ha a politikai mesterség másokra szállt is át. Kecs, forma, szabályosság, világosság, szélesség, élvezetvágy: ezek alkotják a *franczia t*, és e jellemet viseli egész irodalma és művészete a szabályos klasszikusokon kezdve egészen a szabályos modern irókig.

Egészen ellenkező, sok tekintetben kiegészitő jellemüek a *germán* népek. Nem a szélesség, hanem a mélység; nem a világosság, hanem a mysticismus; nem a vigság, hanem a transcendentális epedés és a siró humor; nem a szabály és convenientia, hanem a természetet utánzó szabálytalanság; nem a vallásosság, mely átöröklődik, hanem egy egészen uj, istent kutató pantheismus jellemzi a germán népeket. Ezek közt az angol a *legférfiasabb, legurasabb*, legpraktikusabb és legbővebb; a német a legérzelgősebb, legtöprenkedőbb, legszüziesebb; főerénye és istene a *hüség*, mi még a feudalis korszakból maradt reá. A svédek és norvégek pedig a *lelkiismeret* és *nyers őszinteség* fanatikusai. Közép helyet foglal el az osztrák, kiben kevesebb a hűség, töprenkedés, lelkiismeret és bátorság, mint az érzelgősség és édes révedezés.

Valamint a germán jellem többfelé ágazik, úgy a román jellemben is lehet skálát találni. Az olasz szabadabb, durvább, de erősebb fantáziájú is, mint a franczia. A spanyol komorabb, vallásosabb, ridegebb a kötelesség és becsület felfogásában.

Valamint Faustot csak német, Julius Cäsart csak angol irhatta, úgy a modern társalgási darabot még máig is csak a franczia tudja irni; Ibsen máshol nem teremhetett volna, mint közel az éjszaki sarkhoz, a lovagias regényt és Nánát csak spanyol mutathatta be, a Divina comédia csak az örök városhoz közel tudott megszülemleni.

Tessék e nagyon is szegényes párhuzamokat kibőviteni, a ki mennyi nép- és irodalmi ismeretekkel bir. Nagyjában helyesek és eléggé világosak lesznek e futólagosan körvonalozott jellemrajzok arra, hogy az egyik prämissát, azt tudniillik, hogy minden nemzet a saját bélyegét süti irodalmára és aesthetikájára, igazolja. Következik a másik praemissa, a magyar nemzeti jellem megvilágitása, azon világnézetnek kideritése, mely a magyar nép ezer évi tetteiben és életmódjában nyilvánul.

Fölvetettem e themát. Ha más valaki folytatni akarja, és bizonyára sokkal jobban fogja folytatni mint én, átengedem neki a zászlót. Különben csak magam fogok tán elbukni vele.

Dr. Ötvös Adolf.

EGY KOSÁR INTERVIEW.

Hogy lapunk karácsonyi száma, értékes irodalmi műveken kivül, egy kis sensatiós kaviárral is szolgálhasson nyájas olvasóközönségének, szövetkeztünk a magyar interviewerek legvakmerőbbjeivel s elküldtük ezeket a haza hireseihez, oly instructióval, hogy egy-egy közérdekű kérdésre mindig két-két celebritástól kérjenek feleletet. A kérdések construálását és az ugyanegy kérdésre felelő celebritások összeválogatását lapunk a kiküldött szellemi kalózok találékonyságára bizta.

Szerkesztő.

Kérdés

Szükségesnek tartja-e excellentiád az országgyülési házszabályok szigoritását?

Felelet:

Szapáry Gyula gróf.

Az országgyülési kisebbségnek azt a jogot, hogy a tanácskozások menetének erőszakos zavarásával a többséget áldásos törvényhozói működésében megakadályozza, semmiféle alkotmány nem adja meg és megadni hajlandó én sem vagyok. Megvagyok róla győződve, hogy a szabadelvü párt, melyről bizton hiszem, hogy személyi clique tekinteteken felül áll, ezen, valamint egyéb kérdésekben is teljesen solidaritást vállal kormányommal. S igy, ha az a jövőben is szükségesnek mutatkoznék, a házszabályok megszigoritásában is keresném s meg is találnám azt az eszközt, melyet maga a kisebbség idéz fel az erőszakoskodó tombolások melletti makacs kitartásával.

Tisza Kálmán.

Hogy az ön által említett házszabály-szigoritása azért, hogy a kisebbség erőszakosságai megszüntettessenek, szükség lenne, nem hinném. Ellenkezőleg, hogy a hazának épen olyan kevés szüksége van az eféle megrendszabályozásra, mint arra, hogy a kisebbség gyermekes lármával eméssze fel a drága időt, erős meggyőződésem. De ha mégis lennének pártunkban olyanok, a kik ezen rendszabályozás idejét távolállónak immár nem vélnék, bizom benne, hogy az ellentétes nézetek magunk közt leendő összeegyeztetése elejét veendi annak, hogy pártunk egysége a haza kárára jogosan kétségbevonathattassék.

Kérdés:

Minő chanceai vannak jelenleg Apponyi Albert grófnak a politikai diadalra?

Felelet:

Apponyi Albert gróf.

Hála politikai barátaim odaadó, hü és önfeláldozó buzgalmának, hála a nemzet ébredő öntudatának és hála mindenekfelett a gondviselésnek, a teljes diadal immár nincs messze. Nem az én diadalom lesz az, a mint az érdem sem az enyém. Az igazi, nemes és alkotó liberalismus eszméje fog győzni, melynek én csak egy, tán sokszor megtévedt és szerény erejü, de lelkes és igaz bajnoka vagyok. Az első sorban én küzdök az eszme diadaláért, de az első sorba a nemes bajtársak szerény tehetségeimbe és nagy jóakaratomba vetett, soha meg nem hálálható bizalma állitott. Én megállom helyemet s ha az Isten segit, győzni fogunk!

Szilágyi Dezső.

Engedje meg a tisztelt előttem szólott, ha mindenek előtt megjegyzem, miszerint ő a kérdéstételre sem illetékes és törvényes helyről eredő mandátummal feljogositva, sem *részemről* felhatalmazva nem volt. De eltekintve ettől, a kérdésének lényege is olyan, melyre megfelelnem úgy méltóságomon alólinak, mint férfiúi önérzetemmel összeegyeztethetlennek is tartom. És különben is a kérdésben emlitett gróf urat sem a Felség bizalma, sem a népképviselet többsége nem helyezte még azon közjogi attributumok birtokába, melyek okvetlenül szükségesek lennének ahhoz, hogy a kérdésre adandó felelettel a politikai szereplőtől méltán elvárható köteles komolyság eljátszottnak tekinthető ne legyen. Aláz' szolgája!

Kérdés:

Mi a képviselő úr véleménye az oroszországi zsidóüldözésekre nézve?

Felelet:

Wahrmann Mór.

Ó, rosz állapotok az *orosz* állapotok! A muszkákból ismét kitör a russtika natura. Mint minden antisemitismus, az orosz is *irigységből* ered. Minden egyéb indokolás csak *ürügy*. Szóval *irigység* és *ürügység* — ez az egész. Az antisemitismus éppen mert csak *irigy* ürügy — egy *mirigy* a müvelt Európa testén. A zsidóságnak mindenütt nagy sikerei vannak. S a sikernek legjellemzőbb a német neve: »*Erfolg*«, mert azt juttatja mindjárt a

Istóczy Győző.

Lehet, hogy üldözik a muszka zsidókat, — de nem eléggé. Az álhumanismus érzelgősei és az alliance israelite zsebében lévő journalistika eltúlozza a muszka híreket. Egyébként minden üldözési aktiót a zsidók kezdenek. Ők üldözik rendszeresen a kereszténveket. Az ő moráljuk üldözést, a kereszténveké a türelmet rendeli. Végre azonban az üldözött keresztény kifogy türelméből s visszafordul, mint a hajszolt királytigris a furfangos, de

tömeg eszébe, hogy «*verfolgt*»! Summa summarum: igen meg vagyok elégedve vele, hogy Magyarország polgára vagyok. A magyar legfeljebb *magyarkodik*, de a muszka, az *agyarkodik*.

gyönge vadász felé. Akkor ez elrémül s hetykeségéből eszeveszett jajveszéklés lesz. Engem ez nem hat meg, — ennek igy kell lenni. Az antisemita agitatiókat én a magam részéről már abba is hagytam. Nincs is ezekre szükség, — a keresztény társadalom öntudata igy is visszatérőben van mindenütt. Tekintsen ön akár az orosz dolgokra, akár a magyar képkiállitás pályadíjkiosztására. Egyazon szellem nyilatkozását látja itt is, ott is. Én már pihenhetek, — eszméim, apostolok nélkül is terjednek és győznek.

Kérdés:

Mint méltóztatik vélekedni az elkeresztelési ügyről?

Felelet:

Thaly Kálmán.

Gyalázat! Róma már megint nem fér a bőrébe. Az álnok jezsuiták már ismét üzik titokzatos, borzalmas mesterségeiket és a fanaticus dominicanus fráterek már ismét szeretnének máglyákat gyujtogatni. Ha a kormány a protestantismust ismét kiszolgáltatná Rómának és Bécsnek, — mert ezek mindig szövetségesek, épp úgy, mint a kálvinistaság a magyarsággal — újra készek leszünk táborba szállani s újra fognak akadni Bethlen Gáborok, Bocskayak, Rákóczyak és Bercsényiek, a kik a protestantizmus és a magyar szabadság egyesült fegyvereivel diadalmasan fenyegetik meg az ultramontanismus szentelt vizben mosakodó schwarzgelb előőrsét. Én nem félek; a protestantismus mindig agyon tudja verni bántalmazóit.

Zichy Nándor gróf.

Gyalázat! Debreczen már megint nem fér a bőrébe. Az erőszakos, durva kálomista tógatusok és hamis lutheranus léviták, már ismét szeretnék sáros csizmáikkal megtiporni szent oltárainkat s csapra verni főpásztoraink és kolostoraink pinczéiben, egészségi szempontokból és a szent mise czéljaira gyüjtött finom borokat. Ha a kormány nem akarja megvédelmezni ellenükben az egyházat, csakugyan újra megérdemelnének néhány Arbuezt, Kolonicsot, Karaffát, szóval egy kis inquisitiót. Én a magam részéről nem sokat adok az otromba szabadkőműves sajtó csipkelődéseire, hanem a magam hatáskörében küzdök a protestáns sárkány ellen őszintén és kemény szívvel. Elcsaptam szolgálatomból minden protestánst, — ez volt részükre karácsonyi ajándékom. Nem lehet tűrni, hogy a szeretet egyházát megrontsák az elbizakadott, durva haereticusok.

Kérdés:

Mit tart a képzőművészeti kiállitásról most, mikor azt már hövebben tanulmányozhatta?

Felelet:

Feszty Árpád.

Nem olyan jó, mint gondoltam. Hazai művészeink sok rosz képet is állitottak ki. A külföldi nagyságokat csakugyan kár volt fel a pokolba akasztani. Szóval *Keszlernek* csakugyan volt egy kis igaza.

Keszler József.

Jobb, mint gondoltam. Hazai művészeink sok jó képet is állitottak ki. A külföldi középszerüségeket csakugyan nem volt kár fel a pokolba akasztani. Szóval *Fesztynek* csakugyan volt egy kis igaza.

Kérdés:

A szélsőbal ketté szakadása óta melyik fractiónak van előnyösebb politikai helyzete?

Felelet:

Ugron Gábor.

Annak, melyet én vezetek. Felszabadulva a demagogia gyanúja s különösen *Polónyi* türhetetlen terrorismusa alól, a personal unio tiszta zászlóját szabadon és elszántan lobogtatjuk. *Polónyi* Géza! Ó, ez az ember! Minő czélokra, minő eszközökkel tör ez! És az egész emberben nincs egyéb, mint bizonyos hév, de ez nem a meggyőződés heve. Dühös dictiói mögött egy Mephisto cynikus gúnymosolyát látom. De én megtöröm a poklokat és az ördögök minden légióit.

Polónyi Géza.

Csak a mienk jöhet egyáltalán számításba. Csak javunkra vált, hogy túladtunk a fölfelé kaczérkodó, lefelé lármázó, zavart szitó *Ugron*-töredéken. Ezt nekem köszönheti a párt, én ugrattam ki a nyulat a bokorból. *Ugron* Gábor! Mily mellét veregető, nagyravágyó, elbizakodott üresség! Az egész emberben nincs egyéb, mint bizonyos hév, a száj és a szó heve. Dühös dictiói mögött is, jól láttam mindig az urhatnám, minden alkura kész, elvfeladó közösügyes démont. De a démon már kivül van az ajtón s én be nem eresztem többé, bármint kopogtat is.

☞ Lapunk zárta után jut tudomásunkra, hogy kiküldötteink visszaélve bizalmunkkal a celebritásoknál, a kiknek feleleteit közöljük, meg sem jelentek. Nem alaptalan ennélfogva az a gyanúnk, hogy tudósitóink a közlött feleleteket a saját ujjukból szopták. Szolgáljon mentségökül az a körülmény, hogy az illető celebritások gondolatai ezen apokriph-módon őszintébb és igazabb kifejezést nyertek, mint, ha ők maguk mondták volna el nézeteiket. ☜

Szerkesztő.

A lantos regéje.

— Románcz. —

Telt kehelylyel a kezében
Szólt a vajda: »Isten engem úgy segélyjen,
Hogy a nőmhöz hűen éltem!«
S összecseng a sok bilikom: Éljen! Éljen!

Dús ebédhez — igy a módja —
Hol egy ifjú? és kobzán dal, játszi, pajkos?
S hogy kimondja, szolga gondja,
És parancsot teljesit s belép a lantos.

Hosszú szöghaját simitja
Félre — gonddal, két nagy éjsötét szemében
Láng ragyog és félig nyitva
Dalos ajka dalra áll, csak jelt les épen.

»Mondj regét« — az úr kivánja —
»Hűtlen férjről, a kit csinyen kap úrnője!«
És a lantos azt se bánja,
Mond regét a hűtlen férjről dalba szőve:

»Néha hoidvilágos éjen,
Őzre, fajdra, vadkacsára s más egyébre
Lesben állni szomjan, éhen,
— Halljátok tovább regémet —
Szép asszonytól engedélyt kér a hű férje.«

»Sebbel-lobbal, mint kit űznek,
Utra kél a jó lovag s az erdőt érve,
Nem lesz baja fajdnak, őznek,
— Halljátok tovább regémet —
Vén vadász lakába tér meg estebédre.«

»Vén vadászt elküldi lesre,
Csábos szóval szép leányát ő megejti
És a szóra, a nemesre,
— Halljátok tovább regémet —
Zálogul az ősi gyűrűt ott felejti.«

Hah! a gyűrű! Nemde mondtam?
»Megcsaltál! óh, ez gyalázat!« ... »Halljuk!... Vége!«
Kiabálják innen-onnan,
S vége van a mulatságnak az estére.

Vajda szeme borul vérbe,
Hangja reszket, arcza zöld a nagy haragtul:
»Lökjétek a vár elébe!«
De a kapun az ifjú is visszafordul:

»Mátkám volt a vadász lánya
S mig a férj ott — ifjú lantos jött a várba.
És ha jött, nem jött hiába,
— Halljátok tovább regémet —
Mert az úrnő tárt karokkal, csókkal várta.«

Vendég hallja — áll a szolga
És a tornácz visszatorló szótól hangos,
S mig a szolgák — hogy elfogják —
Lóra kapnak .... messze vágtat már a lantos.

Virág Béla.

Zene.

Mindegyre nagyobb hullámokat vet a zene-évad. Már egy hét zene-eseményei is zavarba ejtik a közönséget. Valóságos emberras de richesse, melyben csak az ex offo-zenebirálók tartják meg higgadtságukat, hogy ne mondjam egykedvüségüket. A műértő közönség azon kedvező helyzetben van, hogy megválaszthatja zenei élvezetét. Választása nem mindig a legjobb, mert, daczára annak, hogy vezérfonálul a nagy művészek nevei szolgálnak, a közönség egy része már azokat is nagy művészeknek tartja, kiknek nevei a falragaszokon nagy betükkel hirdetve vannak. Ezen falragaszok minden egyes hangversenyre nézve már oly dimmensiókat öltenek, hogy lehetetlen a művész-óriásokat a törpéktől már eleve megkülönböztetni. A hangverseny-rendezők egymással vetélkednek, művészeiket már külsőleg is kellő világitásba helyezni és ha igy folytatják, művészeik nevei csak négy emeletes házakon lesznek teljes nagyságukban láthatók.

Talán ezen divatos reklám hiánya okozta azt, hogy a «Sztankovics» nevű *szerb daldrda* hangversenye, mely a hét elején a vigadó kis termében megtartatott, a nagy közönség részéről nem talált a kellő méltánylásra. A fővárosi szerb kolonia teljes számban megjelent, de hiányoztak a zenei «intéző körök». Pedig sok élvezetes dolgot találtak volna ezen hangversenyen. A szerb népdalok, melyeket *Stirszky* Staniszlav vezetése alatt a kitünően betanitott vegyes kar előadott, oly költői szépségeket tartalmaznak és oly finom árnyalással adták elé azokat, hogy a jelenvoltakat őszinte tapsokra ragadták. Hazánkfia, a Budán született és 1865-ben korán elhalt Sztankovics Kornél volt megalapitója e szerb műzenének, melynek élő virágait gyönyörű bokrétában nyertük. A közönség, mely *Szlavianszky* orosz daltársulatát a népszinházban olyannyira pártolta, a szerényebben fellépő szerb-társulatnak is jövőre bizonyosan kedvezni fog.

Nagy vonzerőt gyakorolt a harmadik *philharmoniai* hangverseny, melyen a legválogatottabb zenei közönség volt jelen. Három nagy, tündöklő név játszotta a varázsfuvola szerepét: *Brahms* a jelenkor első symphonikusa, *D'Albert* a felülmulhatlan zongoraművész és *Lehmann* Lili, a bámult énekesnő és operaházi vendégszereplései óta közönségünk kedvencze.

A műsor első száma egy Torzo volt. Schubert-nek be nem fejezett H-moll symphoniája, melynek két tétele oly isteni szépséggel és bájjal telve van, hogy a hallgató a meg nem irt részek hiányát fájlalja, mint a műértő a milos-i Venus karjait. *Erkel* Sándor vezetése alatt a philharmonikusok gondosan és kifejezésteljesen adták elő a remekművet. Azután *Brahms* lépett az állványra és *D'Albert* ült a zongorához, hogy eljátsza Brahms II. zongoraversenyét. Lehetetlen leirni azt a csodálatos virtuozitást, melyet e kiváló művész a felette nehéz darab előadásában kifejtett. Ujjai valóságos aczélkalapácsok, melyek varázshatása alatt a symphonikus mű teljes plasztikájában tárult fel a hallgatók előtt. Brahms megértése nem közönséges zenei izlést és képzettséget igényel. Zenéje fátyolozottnak nevezhető; némelyek tudós zenének is mondják. D'Albert játéka levonta a fátyolt és ime közönségünk lelkesült és viharos tapsokkal jutalmazta a zeneszerzőt és művének genialis tolmácsát.

Lehmann Lili elragadó művészettel énekelte Weber «Ocean»-áriáját és a szünni nem akaró tapsok után egy részét ismételte. Brahms hatásos «Akadémiai nyitánya», melynek motivumai diáknótákból vannak mesteri kézzel összeállitva, képezte e rendkivül érdekes hangverseny méltó befejezését.

Azt hiszem, részemről is méltó befejezés lesz, ha Lehmann Lili vendégszerepléseiről a *magyar kir. operaházban* néhány megjegyzést teszek. A kitünő művésznő eddig hat különféle szerepben lépett fel és valamennyiben úgy csodálatos énekművészete, mint kiváló drámai játéka által tünt ki. Lehmann azon ritka művészi egyéniségekhez tartozik, a kik mindent tudnak. Drámai és koloraturszerepeket énekel és minden szerepébe annyira beleélte magát, hogy alakjai Proteus-ként változnak. Vannak kitünő szerepei, de gyenge szerepei nincsenek. Közönségünknek legjobban tetszett a Leonora szerepében «Fidelió»-ban, mely szerepet már négyszer ismételte. Lehmann Lili vendégszereplései operánkra nézve valóságos áldást

képeznek. A szinház mindig telve van, közönségünk a nemes énekművészettel megismerkedik és elfelejteni tanulja az izlés-rontó vad kiabálást. Vajjon ez az áldás az operában mellőzött kis primadonnákra is kiterjed? — az más kérdés.

Dr. St. L.

Nemzeti szinház.

(*A sövény mellől.* Vigjáték négy felvonásban, irta Blumenthal Oscar. — Első előadása a nemzeti szinházban 1890. deczember 19-én.)

Blumenthal Oscar, a nemzeti szinház pénteki ujdonságának a szerzője, egy a tehetségesebb német vigjátékirók közül, a kinek csak az az egy hibája van, hogy másnak akar látszani, mint a mi valóságban. Blumenthal ugyanis azt kivánja velünk elhitetni, hogy ő először: nem *német*, és másodszor: nem is *vigjátékiró*. Kicsinyli azt a dicsőséget, a melylyel Schönthan, Moser és L'Arronge megelégesznek; a «Schwank» és «Posse» derogál neki; *altiora petit, drámairót* akar játszani. És aztán, szük neki *das deutsche Wams;* franciásan óhajt irni; párisi módra páczolja a dialogjait; olyan fordulatokat, képeket és parabolákat hajhász, mint a minőket Sardounál et consortesnél látni; s úgy látszik, mélységesen megvan győződve, hogy ha németül ir is, szellemre nézve épp oly tökéletes franczia, mint maga Dumas fils, vagy legalább is mint Paul Lindau, az Unter den Linden párisija, a kinek a darabjai csupa «Uram», «Asszonyom», »Eh bien» és «Mon dieu!».

E vigjáték alap-ötletéből nem lett volna nehéz ügyes bohóságot csinálni. Ha Blumenthal nem akar egyebet erőszakolni ki belőle; ha nem komolykodik s nem erőteti a francziás tónust, mely sehogyse sikerül neki: a német szinpadnak egygyel több jóizü Schwank-ja van. Igy azonban még a mulatságos jelenetek hatását is megrontja az a csodálatos praetensio, mely a dialogban nyilvánul, s mely a darabot némely helyütt valósággal boszantóvá teszi.

Mert ha a szerző nagyképüsködve beszél is, az, a mit mond, egyszerü, kedélyes valami, olyan dolog, a minek igénye nem lehet.

Egy úrról van szó, a ki «a sövény mellől» nézi az élet örömeit; a ki mindig ott sütkérezik a mások jólétének melege mellett, de a boldogságból soha se vette ki a maga részét. Ha a barátai udvaroltak, ő elefántoskodott; mikor amazok boldogan ölelték keblükre a szeretett leányt, ő elérzékenyedett s örömkönyüket hullatott; mikor valamelyik czimborája megütötte a nagy lutrit, ő bankettet adott; mikor amazokat ünnepelték, ő toast-okat mondott stb. stb. Szóval «mitmacholt» egy pár szerencsés végü komédiát, de ezekben sohase volt övé a főszerep. Arra született, hogy .másoknak éljen, s hogy egy német vigjátékban a szeretetreméltóságot képviselje. A typus nem épp ismeretlen Ilyen jó fiúk épp oly nagy számmal vannak a szindarabokban, mint a mily kevesen az életben; talán többen volnának a valóságban is, de mindannyian a szinpadra vetették magukat, a hol egy idő óta nagyon dédelgetik őket.

Denique doktor Cornelius egy ama jó fiúk közül, a kik arra születtek, hogy mozgást és elevenséget vigyenek be a német szindarabokba. Az eredetisége az, hogy nem tetszik magának ebben a szerepben. Megúnta már csak a sövény mellől nézni az élet örömeit. Közelébb kivánkozik. Egy Sylvester-éjjel számot vet magával, s elvégezi, hogy eleget élt másoknak, most már ő is ki fogja venni a maga részét a boldogságból. .Persze, nincsen szerencséje.

Pedig eleinte úgy látszik, mintha nagy chance-ai volnának. Igen jó atyafiságban van egy szép fiatal özvegygyel, Rodeckné asszonynyal, a kit már olyan régen tisztel és becsül, hogy végre is belészeretett. Ez a szerelem diszkrét és légies, de nem egészen néma. Ama bizonyos Sylvester-éj után Cornelius mester előhozakodik azzal a pium desideriummal, hogy hátha összekötnék sorsukat. Rodeckné nem felel tagadólag, hanem azt mondja neki: majd később. Ő is tiszeli, becsüli Cornelius mestert, ha nem is szeretett belé; elvben semmi kifogása a terv ellen, csak az a baj, hogy ő addig nem is gondol házasságra, mig a hugát, Hildát, férjhez nem adta.

Hát férjhez kell adni Hildát, proponálja Cornelius mester. Az ám, csak hogy Hilda olyan valakibe szerelmes, a ki őt észre se akarja venni, s ez a valaki éppen Cornelius mester. Afféle szalmaláng az egész, a minőt gyakran tapasztalni backfisch-eknél, de Hilda most még komolyan veszi a dolgot. S a milyen szeles, ki is kottyantja a titkát Cornelius előtt. Mit van mit tenni, ki kell ábrándítani Hildát. Rodeckné ugyan lemondana a Cornelius szivéről, de a doktor már csak szeretne az idősebb nővér mellett maradni. Addig azonban, mig Hilda ki nem ábrándul, Cornelius úgy szerepel, mint a Hilda vőlegénye. A kiábránditás munkája nem is olyan nehéz. Cornelius mester, bármily jó és szeretetre méltó, végre is érettebb ember, hogy sem egy kis pedanteriával el ne idegenithetné magától a kis backfisch madárszivét, különösen olyan jó segitség mellett, mint a minő a Greif Wendelin úré. Greif úr kitünően ért hozzá, hogyan kell megkedveltetni a fiatal leányokkal az asztal alatt való enyelgések apró örömeit, s tudománynyal el is hóditja Hildát Corneliustól. Mikor aztán Hildánál nyert ügye van, beállit a doktorhoz, s ilyen formán szól hozzá:

— Én szeretem őt. Ő szeret engem. Ön notorius jó ember. Kérem, sziveskedjék lemondani. Hisz ott van Ágnes is. Hagyja nekem Hildát, kérem szépen.

— Birja békével, édes öcsém — válaszol Cornelius.

Önök előre látják, hogy Cornelius két szék közt a pad alatt marad. Kitalálták, hogy azóta az idősebb nővért is elhóditották a szegény doktortól. És ha ezt a darabot Moser csinálja meg, bizonyára csak ez következhetik:

Greif II. (nevezzük Rohndorff bárónak) beállit Cornelius mesterhez és ilyenformán szól hozzá:

— Én szeretem őt. Ő szeret engem. Ön notorius jó bácsi. Kérem, sziveskedjék lemondani. Minek is önnek a feleség? Ön már élemedettebb úr annál, hogy most kezdje a dolgot. Adja át nekem Ágnest, kérem szépen.

A mire Cornelius igy felel:

— Eh, bánja az ördög! Ha már benne vagyok! Birja békével, édes öcsém.

És tovább is a sövény mellől nézi az élet örömeit.

S ha igy történik, akkor egy rövid és kellemetes bohósággal van dolgunk, egy ártatlan és szerény komédiával, melynek nincsenek igényei s mely nem támaszt igényeket, tuczat-darabbal ugyan, de olyannal, a melyen lehet mulatni.

Hanem Blumenthal nem igy határozta. Ő többet akart. És ez a több a megölő betüje vigjátékának.

Cornelius mester ugyan végre is úgy jár, a mint gondoltuk, de mikor konstatálta, hogy két szék közt a pad alatt maradt, nem olyan kedélyesen mond le, a mint hittük, hanem egy érzékeny hangú jelenetben mond végbúcsút a boldogságnak. Olyan prosopopeiával beszél, hogy utóvégre is megboszankodunk rá. Megsajnáltatja velünk, hogy foglalkoztunk vele s érdeklődtünk iránta. És micsoda akadályokon keresztül jutunk e rég óhajtott s rosszúl szervirozott megoldáshoz! Ez egy hosszú és unalmas história, mely a darabnak mintegy háromnegyed részét foglalja el.

Ágnes leánykorában szerelmes volt Rohndorff báróba. Godeck-et tisztelte, becsülte ugyan, de nem akart hozzá menni. Apja azonban erőszakolta a dolgot. Ágnes kétségbeesésében egy levelet írt Rohndorff bárónak, melyben segitségért folyamodott hozzá, s erre a levélre nem érkezett válasz. Abban a szent meggyőződésben, hogy szerelmese hűtlenül elhagyta, daczból, mint a »Vasgyáros« Claire-je, hozzá ment Godeck-hez. Rohndorff pedig elbujdosott a világba, abban a szent meggyőződésben, hogy Ágnes csak kaczérkodott vele. Bánatát frivol örömökbe temette s vérző szívvel dobzódott a Café Américain-ben.

S hogy a félreértés hamarosan ki ne derülhessen, csak nyolcz év múltán kerül vissza Berlinbe, mikor Ágnes már özvegy s mikor az elhagyott Ariadne épp azon töri a fejét, hogy másodszor is olyan embert boldogitson-e, a kit csak »tisztel és becsül«? A milyen ideális gondolkozású hölgy, nagyon hajlandó rá, hogy egész életében ily módon gyakorolja a jótékonyságot, biztos tudatában önnön értékének, mely kincset képvisel még azoknak is, a kiket csak tisztel és becsül.

Hanem egy szép nap beállit hozzá Rohndorff, a ki egy szeles asszonyka, a csinos Goldenné után rontott be az Ágnes lakásába. A váratlan vendéget Godeckné fagyoban fogadja, Rohndorff pedig azzal kezdi, hogy ő megsocsát Ágnesnek. Magyarázkodások. Ágnes megtudja, hogy a báró nem kapta meg az ő levelét s később megtudja azt is, hogy e levelet komornája sikkasztotta el, még pedig kedves papájának a kivánságára. Persze, a mi megtörtént, azon már nem lehet változtatni. Nem is mondja meg Rohndorffnak, mi volt abban a levélben. Minek? Ellenben tart neki egy kis erkölcsi prédikácziót. Ugyan hagyja békében azt a szeles kis Goldennét! A férj olyan vakon bízó, az asszonyka olyan tapasztalatlan és szeleburdi, még baj lesz belőle. A báró halvány arczán, melyet a szenvedés és az orgiák még érdekesebbé tettek, vésztjósló mosoly jelenik meg. És ajánlja magát.

Mikor a báró távozik, Ágnesnek csak egy gondolata van. Az ő papája, a milyen vén bolond volt, bizonyosan az árúló komornánál hagyta leányának ama bizonyos, érdekes tartalmu levelét. És jól itéli meg a kedves papáját. A levél csakugyan ott van az ex-komornánál, a ki azóta hasonló természetü korrespondenciákból éldegél. Visszavásárolja töle és elteszi a fiókjába. Jó lesz még az valamire. Nem Rohndorffnak kell ugyan e levél, de annál inkább kell Blumenthalnak.

Most egy sereg dolog történik, a minek semmi következése. 1-ször. Az ex-komornához tett kirándulással Ágnes kissé kompromittálja magát; Rohndorff megtudja, hogy Ágnesnek valami visszavásárolni valója volt a zsarolónál; Ágnes nem mutatja meg, hogy mi volt az; és Rohndorff nem is sokáig gyanúsitja Ágnest. 2-szor. Rohndorff oly ürügygyel, hogy a vakon bízó Goldent féltékenynyé kell tenni, lakására akarja csalni a kis Goldennét. Ez azonban az utolsó perczben megijed, e második rendez-vous-n sem jelenik meg, hanem Corneliust küldi maga helyett. Ebből se következik semmi. 3-szor. Golden megorrontja az árményt. Biztositani akarja magát s oda rohan a báróhoz. A telefon-intézmény tökéletlensége miatt semmit se konstatálhat. Ellenben ott látja a bárónál Ágnest, de nem gondol semmi rosszat. 4-szer. Ágnes meghallja, hogy a báró párbajozni akar érte (nem tudom, miért és nem tudom, kivel), oda rohan a báróhoz s le akarja beszélni a párbajról. Nem sikerül neki. 5-ször. A báró bősz tusára kél Ágnesért s az utolsó felvonásban felkötött kézzel jelenik meg. Mindez nem szolgál semmire, mindebből nem következik semmi; s mindez maga a darab, vagy a darabnak legalább is oroszlánrésze.

Az utolsó felvonásban Golden sejti, hogy Ágnes a bárót szereti. Cornelius is tart tőle, hogy így van. Rohndorff reméli. Hilda meg van győződve róla. Ágnes is azt számlálja a gombjain: szeretem-e még, vagy nem szeretem már? Hozzá menjek-e, vagy ne menjek?

Végre is a tedd-ide, tedd-oda Cornelius megembereli magát és dülőre viszi a dolgot. Ágnes nem akarta Rohndorffnak megmutatni azt a bizonyos levelet, mert hisz Rohndorff egy pillanatig gyanúsitotta őt. De valakinek mégis csak meg akarja mutatni. Megmutatja tehát Corneliusnak. Cornelius elolvassa, elérzékenyedik, elfojt két könycseppet s nem minden méltóságos pose nélkül, rábeszéli Ágnest, hogy ne őt »boldogitsa«, hanem azt a másikat. Akkor hát jól van minden.

Ez a második rész, mely pretenczióżus s a mellett naiv, elmésséget hajhászó és szellemtelen s mindenek fölött: hosszú és unalmas.

A hatás közepes volt. Egy-két scénán nevettek, de általános volt a vélemény, hogy a darab rettentően hosszú s nagyobbrészt unalmas. Az előadás feltünően bágyadt volt. Ujházi (Cornelius) mintha önnönmagának a nagybátyját játszotta volna. Náday (báró Rohndorff) indisponálva volt. Csillag Teréz asszony (Goldenné), a ki a főpróbán igen szépen mondta el »az első rendez-vous« történetét, pénteken este egy hanggal magasabban kezdte, mint kellett volna s ezzel szerepének leghatásosabb részletét ejtette el. Hegyesi Mari asszonytól (Godeckné) egy pár gyönyörű mondatot hallottunk, a melyekért jelenés közben is megtapsolták, de a biztonságot ma este is erősen nélkülöztük játékából. Vizvári (Golden) sem erőltette meg magát. Nagy Ibolya kisasszony pedig (Hilda) úgy mondta a szöveget, mintha szerepének minden harmadik szava kétszer lett volna aláhúzva.

Z.

«Tánczmese.» A bécsi udvari operában tegnapelőtt került szinre ez új ballet, melyben Hassreiter és Gaul az őskortól a mai napig állitják a nézők elé a tánczot átváltozásait. Egy őskori kelta áldozati ünnepélyt mutat be az első kép, aztán következnek: az egyptomi Oziris-imádás, Dávid király tánczra a frigyláda előtt, Mars ünnepe Pompéjiben római tánczokkal és a tánczoló dervisek Mekkában. Hogy e változó szinhely dekorativ és jelmezes pompakifejtéssel jár, az magától értetik. A második rész a középkorba vezet: egy osztrák főur kastélyába, hol egy hegedűs játékára a nehézkes lépést és ugrást járják. Aztán a 16-ik és 17-ik század tánczai sorakoznak egymás mellé, kezdve az ó-franczia brandén és végezve a porosz fáklyatánczon. A menuet, az ósdi sarabande és gavotte sem hiányoznak. Itt is a jelmezek tarkasága egyik főlátványosság. A harmadik rész egy párisi tánczisколát ábrázol a század elejéről; a következő kép pedig egy nemzetközi álarczos bált angol, spanyol, skót, német sat. néptánczokkal, meg egy szédületes kankánnal. Az utolsó rész a tündérek, vizi nimphák, boszorkányok tánczait mutatja be, a zárókép pedig a tánczra ragyogó palotája fel s alá hullámzó, lejtő, forgó csoportokkal. Az «Excelsior» óta ilyen kiállitásos és sokszemélyü balletet nem adtak Bécsben. Bayer József zenéjét dicsérik, sok kölcsönzéssel, de igen ügyesen és talpcsiklandóan van irva.

Beethoven menyasszonyáról, gróf Brunzwick Terézről, kit a nagy zeneköltő titkon eljegyzett, s kivel négy évi mátkaság után szakitott, kis füzet jelent meg Mariam Tengertől Bonnban. Mariam Tenger a grófnőben anyai barátnőt birt és személyes emlékei alapján számos érdekes közlést nyujt róla. A mátkaság történetét a füzet első megjelenése alkalmából ismertettük. A grófnő czélzásaiból annyi kitünt, hogy Beethoven szakitotta meg összeköttetésüket. Elválásuk előtt még egyszer találkoztak és megsemmisitették kölcsönös levelezésüket. Beethoven csak egy levelet és a grófnő arczképét őrzé meg haláláig s igy lebbent fel a fátyol a viszonyról. Gróf Brunzwick Ferencz, Teréz bátyja, ki az egész viszonyról tudott, barátja maradt a zeneköltőnek haláláig. Teréz grófnő, ki ezután a jótékonyság gyakorlásában meritett vigaszt, majdnem 35 évvel élte tul Beethovent.

Irodalom.

„Hullámok.“

(Irta: Kassai Vidor.)

Kassai Vidor, a népszinház tagja, egy mérges könyvet adott ki *a halál ellen*. Ámbátor valószinü, hogy a támadásnak nem sok gyakorlati eredménye lesz, s félő, hogy az egyenetlen vitában, melyben minden sympathiánk a támadó mellett van, végre is Kassai fogja a rövidebbet húzni: mindez, azt hisszük, semmit sem von le a dolog érdekességéből.

A könyv czíme: «Hullámok», s ezek a hullámok le is vannak rajzolva a boritékon. A hullámokon könnyű sajkát látni, s e sajkában szerelmes, csókolózó ifjú párt, a kik gondtalanul eveznek tova, noha egy szikláról a kaszás rém leskelődik rájok. E kép fölött vérszinü betükkel irt név olvasható, a Kassai neve.

A belső czímlap már nem ily rémséges. A «hullámok» itt csak betükkel jelezvék, s az «irta» szó után, a szerző neve helyett, a művész buste-je látható. Ez a lap már derüsebb hatást tesz lelkünkre, de a kötet tartalmának megfelelőbb az a kép, a mely a boritékon díszlik. Mert ebben a könyvben jóformán csak a halálról van szó, a «komisz» halálról, mint a szerző mondja.

A művész versben is, axiomákban is hadakozik ellene. Az axiomák között egész külön fejezet van a a komisz halálnak szentelve, de száz szónak is egy a vége, a többi fejezetekben is csak ide lyukad ki. Azt mondja, előitéletes a halál iránt, mert bár nem ismeri, még se szereti. Bizony nem szereti! Mert bár a kritikusokra is cserdit egyet-kettőt ezekben az axiomákban s a szinigazgatókkal is elkötődik egy kicsit, de mindez semmi ahhoz a szigorusághoz képest, a melylyel a hallálal bánik el. Igy még nem rántották le a világrendet, mint a mi művészünk, és Schoppenhauer a halálról szólván, aljas hizelgő Kassaihoz képest. Egyik versében becstelennek mondja a halált, majd leszemtelenezi és csak per «kend» beszél vele. Mikor kifogy az argumentumokból, meg is átkozza: «Törjön izre kendnek mind a mennyi lába«. Nagyon apprehendálja neki, hogy

.... vén gyümölcsöt, meg zöld bingyót,
Megváltót, meg gonosz r . . . . . t
Egyiránt bevesz!

És igy apostrophálja:

Mind, mi rút. szenny, ős gyalázat,
Rajta kenden . . . óh sziv, lázadj.
S zúzzad a bordát,
Hogy e rideg hóhéristen,
Fricska nélkül hordja itt fenn
Horpa csont orrát!
Bendődnek — bősz isten fattya —
Én legyek végső falatja!
Bánja meg torát!
Szedd ki bár fogam halommal:
Meggyalázott állkapcsommal
Rágom át falát!
Hogy e féktelen düh — itt benn —
Hatványra nőjjön bendődben!
Sok legyen *fele!*
Kendben *végis-végig, végre —*
Legyek mérges mérgek mérge:
Átszürt ösfene!

Önök nevetnek, s én, ki ezeket idézem, úgy tünöm fel, mit a ki ironizál. Annyi kétségtelen, hogy mosolygás nélkül egyikünk sem állja meg. És nincs igazunk. Ez a mi szerzőnk egy nagyon őszinte és nagyon szomorú ember. Olyan őszinte, hogy az őszinteség szinte feszélyez bennünket, a mint feszélyez például egy vézna, elaggott, beteg ember puczérságának a látása. És olyan szomorú, hogy arra nincs hasonlat. Ennek a vergődő léleknek nincs más gondolata, csak a halál. Ha a napfényt látja, csak arra gondol, hogy egykor nagy sötétség lesz körülte; ha madárszót hall, az jut eszébe, hogy odalenn nagy némaság van, s ha elfogja a szerelem vágya, azon kesereg, hogy a szerelemből gyermek születhetik, a ki egyszer majd szintén meg fog halni.

Olvassák el ezeket a vallomásokat:

«Ki ne szeretné a gyermeket? hisz oly kedves és ártatlan, de azért magamnak még sem óhajtok, mivel tudom, hogy egyszer annak is meg kell halnia. Erre hát csak keressen magának természet ő szent felsége más bolondot». Vagy:

«Gyermekeiről alaposan gondoskodott az, ki arról gondoskodni tudott, hogy ne legyenek; bár fájdalmas utódok nélkül veszni, de a kötelesség előbbre való».

«Vannak, kik igy is érvelnek: «ily elvek mellett kiveszne az emberi nem», bocsánat, de az ily érvelésre e kérdéssel vagyok bátor felelni: Hát aztán»?!

Semmi sem imponál neki, csak az öngyilkosság: «Az öntudatos öngyilkos azon hősök közé tartozik, kik nem akarnak küzdeni». »Az öngyilkosság legfeljebb is csak rossz üzlet, melyet a káros soha sem bán meg». «Mondják, az öngyilkosság helyén van gyógyithatatlan bajokban; hát az élet mi egyéb, mint gyógyithatatlan baj?» «Sokan állitják, hogy az öngyilkos őrült. Ugyan tehet-e valami okosabbat a legokosabb ember is, mint az őrült, ha öngyilkossá lesz?!»

Önök ismerik ezt a nótát: ez az «élethez való akarat megtagadása». Szerzőnk pessimista. A hit vigasztalása nem adatott meg neki. Egyik versét igy végzi ugyan: «Bölcs, ki hisz, szeret, remél», de ehhez is hozzáteszi jegyzetben csillag alatt: «Ez utolsó sor igaz voltáért nem állók jót. Szerző». Egy másik versében pedig, melyet már girál, kijelenti, hogy a fölényes lelkek nem tudnak hinni. A költő az «őszi lombok» láttán felsóhajt:

Isten! ég! ha őserő — ha szellem!
— Bárki légy, kinek kezedben e világ —
Szólj! — ne vigy a kárhozatba — lelkem
Titkaid szent rejtekébe látni vágy!

Gyönge szellő erre meglegyintett:
Majd megingatá a tájnak erdejét —
S mig *alant* *) a lomb halk igent intett,
Fent **) zörögve rázta meg sápadt fejét!

S a jegyzetben *) alatt hozzá van téve: «t. i. mig szellemed alant jár;» **) alatt pedig: «t. i. ha szellemed már magasabbra jutott.» Mert a költeményekhez «a gyöngébbek kedvéért» felvilágositó jegyzetek vannak csatolva.

— Hogyan — kérdik önök — a kis Kassai, a kit ha a népszinházban látunk, mindig a hasunkat fogjuk nevettünkben, ez a kis Kassai olyan szomorú ember volna, hogy egyetlen vágya már csak ez:

A kétség viharja mielőtt eltemet:
Te csendes őrület, boritsd be lelkemet!

Micsoda «Zwiespalt der Natur» az, hogy ugyanez az ember, a ki oly kifogyhatatlan a kaczagtató ötletekben, mókákban és bolondságokban, mikor leteszi a csörgő sapkáját, igen kétségbeesett ideáknak adja át magát?!

Pedig távolról sincs akkora ellenmondás a dologban, mint első pillanatban látszik. A kis Kassai bizonyára a legnagyobb clown-ok közé tartozik, a kik valaha a szinpadot taposták. És ha nem tudom elképzelni, vajjon hogy festenének Párisban a nemzeti szinház tagjai, egész bizonyosnak tartom, hogy Kassait ott is nagyon méltányolnák. A «Chat noir» embereit okvetetlenül elragadná ez ez a mi «pitre»-ünk. De másrészt tagadhatatlan, hogy a Kassai ellenállhatatlan komikumában megvan az a *macabre*

vonás, mely ezt a kötetet jellemzi. Azokban az alakokban, melyekkel Kassai a legnagyobb sikereit aratta, mindben van valami beteges, valami groteszkül tökéletlen, valami ijesztően hiányos, a mostohán rendelkező, kegyetlen természetnek valami Káin-bélyege. A Kassai «cabinet-alakjai:» agyalágyultak vagy csöndes hülyeségben szenvedők, rokkantak és tehetetlenek, süketek vagy más nyomorékságban sinlők, koravének és vén fiatalok, a szenvedélyek betegei és recidivistái. Ezek az operette alakok nem annyira kikerekitett paródiái, mint inkább torzképei, groteszk mozgású vázai és haláltánczot járó skeletjei az igazi embereknek. És talán nincs is egészen igazunk, mikor olyan pompásan mulatunk ezeken az operette alakokon. Mert ebben a komikumban van valami ijesztő.

A «Lili»-beli gâteux, András (Hoffman meséi), Kalabazas herczeg (Nap és hold) stb. ábrázolójáról nem nehéz elképzelni, hogy mikor letörölte arczáról a festéket: haza megy és Schoppenhauert olvassa, vagy ha saját szakálára akar gondolkozni, túlliczitálja Schoppenhauert is. Úgy lesz ezzel, mint a «Fliegende Blätter» bohócza.

Emlékeznek önök erre az Oberländer-rajzra? A várúr asztal mellett ül a vendégeivel. Óriás kupák meredeznek előttük, a johannisbergi pirosra festette s még inkább neki gömbölyitette puffadt arczaikat; mindnyájan röhögnek, a jó kedv elérte tetőpontját. Csak egy ember van a teremben, a ki nem vigad a mulatókkal, egy törpe, a ki fejét lehorgasztva, komor, zord arczczal jár a csarnokban fel s alá. A pfalzi grófnak feltünik az ember, s meginterpellálja a várurat: «Mi dolog az, Markgraf, hogy az az ember ott olyan keserves pofát vág, mikor mi mulatunk?» «Hagyd őt békében, uram — válaszol a várúr — ez az én legügyesebbik udvari bolondom, a kinél jobban senki se ért se tréfához, se bakugráshoz. Csakhogy ma éjfélig *Urlaub*-ja van; hagyd tehát békében, hadd szomorkodja ki magát kedvére.»

Mert azoknak, a kiknek mestersége bennünket mulattatni, vakáczió és üdülés lehet már az is, ha kétségbe eshetnek. **X.**

Innen-onnan.

ϑ **Az eltottyanók.** Ismeretesek azok a notabilitások, a kik hirnevüket kizárólag azzal tartják fenn, hogy mindenütt megjelennek s az ujságriporterek plajbászainak szolgálnak becses nevükkel. Temetés, ünnepély, leleplezés, banquette, enquête, szoborleleplezés, megnyitás stb. stb. egyszóval semmi olyan, a miről másnap az ujságok hírt hoznak, meg nem eshetik a rendes „*jelenvoltak*“ nélkül. De most már felfedeztük a hírvágy egy uj bacillusát is, mely egészen más, de az ujságba szintén kiiródó symptomát mutat, mint a minő a *jelenvoltság*. Vannak ugyanis, észleleteink szerint, notabilitások, a kik fölhasználják az első fagyos-havas síkos időt arra, hogy valamely élénk forgalmú helyen megcsússzanak és eltottyanjanak. Ezt annyi méltósággal és méltatlankodással tudják megcselekedni, hogy az egész utcza összeszalad. Miniszteri tanácsosok igyekeznek a méltóságteljes eltottyantat lábra állítani; képviselők fogják meg és simogatják tisztára tovaguruló czilinderét; praelatusok veregetik le télikabátja hátsó oldaláról a havat; költők és művészek keresik össze czvikkere darabjait. Az eltottyant azután sértetlenül ugyan, de mégis bérkocsin kénytelen lakására menni, mert a résztvevő közönség odafüttyent egyet, betuszkolja a notabilitást s megmondja a kocsisnak a lakczimet. Az eset hű leirása a kőnyomatos tudósító után másnap reggel minden lapban megjelenik s az eltottyant notabilitás neve ismét megvan mentve az elfeledéstől. De mi, ravasz és jóemlékező tehetségű journalisták, már észrevettük, hogy bizonyos notabilitások minden télen legalább egyszer consequenter és sensatiós módon eltottyannak. Azon gondolkozunk tehát, hogy a róluk szóló hír szedését stereotypizáltatjuk s így tesszük el a jövő téli saisonra.

)(**A kiátkozott szent.** Csodálatos, de ilyen is van manap már a világon. A mezitláb járó csizmadia ehhez képest — subiczk. A szárazföldre húzott czethal sorsa sujtotta egyetlen és legesleg-nagyobb mértékben szent ujságunkat, a «*Magyar Állam*»-ot. Élt és hízott vígan a szentelt víztengerben s nyelte el a falatokat, a melyeket a tengeren hajókázó clerus hullajtott neki. Legutóbb protestánsok csobbantak számára a vízbe. A szent czet olyan mohón kapkodott ezen falatok után, hogy túlbuzgalmában azt a kezet is bekapta, mely a táplálékot nyujtja vala neki. Ne neked szegény szent czet! Kihúzták a sértett tápláló parancsára menten a szárazra, nagy kiáltások között. És most ott fekszik a homokon s mi lesz belőle? — Bizony a szent ujságot, mely hitbuzgalmáért fején a római pápa áldását viseli, az esztergomi primás túlbuzgalmáért kiátkozta. Elől egy áldás, hátul egy átok — így megy ezentúl a szent szerte a világba. Róma beatificáltja és Esztergom excommunicáltja azonban büszkén nézi le liberális és katholikus laptársait, mondván: «no, hékások, ilyen reklámot szerezzetek, ha olyan nagyra vagytok az élelmességetekkel!»

*

* *

þ **Névtelen capacitások.** Minden családban őriznek egy-egy ereklyét, a legigénytelenebb munkásház falán is csüng egy-egy kép, mely a nagyvilágot ugyan nem, de annak a háznak a lakóit egy világnál jobban érdekli. Egy gyermek, egy kis testvér, egy unoka elmosódott, szinehagyott képe. Egy drága kedves bébé-fotografia, melynek eredetijéből később esetlen nagy kamasz lett, de a másolat megőrizte a régi bájt és kedvességet. Ilyen bébé-reliquiákat, apró-cseprő kedves jószágok, szebbnél szebb, mosolygó, nevető, incselkedő, pajkos gyermekábrázatok gyüjteményét állitotta össze számunkra *May* úr, a «May és társa» fotografus czég feje, hogy karácsonyi képül ezt közöljük. Rendesen valami capacitás díszíti czímlapunkat, miniszter diplomata, füzfapoéta, tánczosné, financier, aristokrata hölgy, piktor, muzsikus, komédiás... Ezuttal a gyermekszobából vettük hőseinket. Apró emberek, kik a nagyokat dirigálják. Ezek az igazi capacitások, és ezek képirója May. A gyermek-felvételek az ő speciálitása. A ki valamikor miniszter lenni akar, annak bébé-korában itt kellett megfordulnia, különben nem lesz belőle semmi. Ehhez a bájos kis collectióhoz nem kell magyarázó szöveg; de az atelier, a hol e csoport készült, megérdemli, hogy pár sorban foglalkozzunk vele. Az Andrássy-út torkolatával rézsút szemben egy igénytelen külsejü ház első emeletén van elhelyezve és — senki se nézné ki belőle — valóságos búcsújáróhely. Százával viszik oda naponkint a siró és nevető, alamuszi és pajkos, fékezhetetlen és melancholikus bébéket, hogy ott képes ábrázolatban megörökittessenek. A legnagyobb részük balsejtelmek között sirva jön az atelierbe és csaknem valamennyi nevetve távozik. És ezeket a perczenkint megujuló csodákat mind egy ember viszi véghez. Senki a gyerekkel ugy bánni nem tud, mint ez a *May*, senki a gyermek psychologiájába oly mélyen be nem hatol, mint ő. Valóságos hamelni patkányfogó, a ki a lajbizsebében hordja a bűvös furulyát, melynek szavára minden gyermek engedelmeskedni kénytelen. Vagy talán épen a lajbi alatt? Annyi bizonyos, hogy ehhez a mesterséghez is sok sziv, sok találékonyság és mindenek fölött erős izlés kivántatik. Képünk reproductióját *Angerer* készitette.

Könyvészet.

Koroda Pál: *Fehér virágok.* Fiatal leányoknak való költemények. Budapest, Lauffer Vilmos kiadása 1891. Ára ?

Burnett: *A kis lord.* Elbeszélés. Budapest, Révai testvérek. Ára 2 frt 50 kr.

Daudet Alfonz: *Egy hajó története,* ford. *Tóth* Béla. Révai testvérek kiadása. Ára diszkötésben 1 frt 50 kr.

Lányi Mór: *Szenvedélyek.* Arad, 1891.

Burnett: *Sárika története.* Elbeszélés. Révai testvérek kiadása. Ára diszkötésben 1 frt 50 kr.

Utazók könyvtára: *A Magyar Alföldön.* Dr. Sziklay Jánostól; *Délmagyarország,* Sternberg Adolftól; *Erdély,* Bell F. A.-tól térképekkel és rajzokkal.

Divattudósitás.

A napokban a mama szokatlanul ünnepélyes arczczal nyitott be szobámba, s magam sem tudom, hogy miből, de ösztönszerűleg megéreztem, hogy valami fontosabb esemény veti reám a fényét az ő sugárzó szemeiből. Nos, nem csalódtam. A mama kategorikusan tudatta velem, hogy a küszöbön álló farsangon, mely egyuttal menyegzőm küszöbe, be leszek mutatva a nagyvilágnak, s hogy az első farsangom egyúttal záróköve lesz leányos kedvteléseimnek. A mama, ki mindent gyakorlati szempontból fog fel, azonnal tárgyalásokba bocsátkozott velem a kelengyevásárlás módjai felől és e komoly pour parler-nak az lett a vége, hogy kocsiba ültünk s a bécsi-utczába hajtattunk.

Az inas az «*Árvay és társa*» czég előtt nyitotta ki a kocsiajtót, s mi néhány pillanat alatt bent voltunk az érdekes üzletben. Az itt töltött idő oly sajátos impressiókat költött bennem, hogy elhatároztam azokat papirra vetni. Ha stylusom itt-ott darabos is lesz, azt hiszem, hogy most a farsang előnapjaiban, midőn a tánczvigalmak andalitó nyitányai már fülünkbe csengnek, nem rossz szolgálatot teszek vele azoknak, kik osztoznak ama lázas örömben, melyet a farsang fürge tündérei számunkra tartogatnak, s igy elnézők is lesznek a leirás fogyatkozásai iránt.

Nem akarok sok időt tölteni a kelengyevásárlás leirásával. Azt hiszem, az mindig csak azt érdekli, a ki vásárolja, vagy a kinek vásárolják. Ezt különben is a mama végezte, és én csak helybenhagyólag bólintgattam, midőn a mama szakavatott rendeléseire egész pirámisokat épitettek az asztalokra a lágy vigogue-kelméből, szines bengalinokból, crépe de chine-kből és a bágyadt szinű creponokból. Igazán nem csekély szaktudomány kell annak a megállapitására, hogy az egyik kelme utczai, a másik pongyola s a harmadik elfogadó toilettekhez való. Szerencsére a mama mindezt pompásan tudja, annyira azonban az én szaktudományom is kiterjed, hogy abból a hosszúszőrű cybeline-ből ritka érdekességű köpeny fog formálódni.

Még alig végeztük el egy részét a kelengyevásárlásnak, midőn a czég főnöke, ki most tért haza Párisból, magával hozva a Szajna partján megszületett farsangi divat-ujdonságokat, arra kért fel bennünket, hogy tekintsünk meg néhányat belőlük. Ugy látszik, sokat tartott a mama izlésére, kinek már leánykorában itt vásárolták toilette-jeit.

Az üzletből nyiló lépcsőn felsiettünk tehát az első emeleti termekbe, hol a sötét olivzöld butorok és délszaki növénydiszitmények között alkalmam volt néhány farsangi öltönyt láthatni, melyek ellenállhatlan vonzóerővel ragadták meg figyelmemet. Ah, Istenem, hány leányszivet fognak még ezek remegésbe hozni... és hány asszony szemét elbűvölni.

Ha az, mit eddig e nemben láttam, mérvadó, úgy bizvást elmondhatom, hogy az idei divattermékek messze fölülmulják elődeiket elegánczia, kecs és plasztikus formák tekintetében. — A képzőművészet állott a divat szolgálatába, hogy alkotásaiban segélyére legyen.

Igen könnyen megmagyarázható önzés, hogy első bálomról lévén szó, leginkább a fehér toilettek iránt érdeklődtem. Alig fejeztem ki ebbéli kivánságomat, már ott volt az egyik particulière-ben egy remek példány, melynek leirását a következőkben adom: az alsó rész juponja satin duchesse-ből áll egész simán, lágyan, lengőn, körülhullámozva a legsimulékonyabb crépe de chiffontól, hátul kis negédes uszálylyal, mely úgy látszik, a legujabb divatnak elkalandozása a multba. — Lent a szegélyzet rózsaszin peau de soie szallagokból áll s graciösen diszitve a Párisban most annyira kedveltté vált neuv d'amour csokrokkal.

Ugyanily dísz boritja a csipőt panier-formában. — A derék ugyane kelmével van átboritva, s érdekesen simul reá az ezüsttel átszőtt öv, à lá Henri IV. Ha hozzá teszem, hogy oldalán mesteri könnyedséggel van oda tűzve nehány pompás kis gyöngyvirág csokor, úgy nagyjából fogalmat alkothatunk magunknak az érdekes báliöltönyről.

A másik ruha, mely figyelmemet lekötötte, egy rózsaszinű báli toilette volt, Annette brochée kelméből, művészien elhelyezett csipke-mousselinokkal és fehér szalagcsokrokkal.

Egy estélyruhát is vásároltunk tengerszin crèpe de chine kelméből, mely igazán ellenállhatatlanul bájos viselet, egyrészt játszi könnyed és mindamellett annyi méltóságot és elegánciát fejez ki, hogy az ember önkénytelenül a képtárak remek női alakjaira gondol, eszébe juttatván egyuttal az antik motivumokat.

A czég főnöke *Mezei Gyula* úr ekkor sietett megjegyezni, hogy a vásárolt ruhákhoz egy belépő „*sortir*“-ra is lesz szükségem. Ez t. i. egy specificus párisi öltöny, melyet szigorúan meg kell különböztetnünk a nemzetközi entreéktől. — Párisban ugyanis, hol az operai előadások után még 20—30 perczet töltenek a foyerban, mely ilyenkor egy fesztelen és elegáns társalgó teremmé alakul, okuk lehet a nőknek, hogy a «sortir»-t több művészi vonással ruházzák fel, mint az entreéket, melyet a nagyvilág csak futó iramodás közben lát. — Megszivleltük a tanácsot és vásároltunk egy sortirt és én nem is igyekeztem leplezni a fölötti örömömet, hogy e kiválóan kecses öltönydarabnak birtokába jutottam.

És ezzel be is végezhetném e leirásomat, melyet talán kissé igényteljesen «Divattudósitás»-nak neveztem, ha nem találnám érdekesnek megemliteni, hogy egy rózsaszinű pongyola megpróbálása végett föl kellett mennünk a második emeleti próbatermekbe, hol a számtalan tükrös fülkék egyikében helyet foglaltunk. — Az sem volna érdektelen megemliteni, hogy itt mi mindent nem láttam: költői képzelemmel összeállitott lingerie-ket, csipkés, fodros, bodros juponokat, bájosan hullámzó matineékat, elegans robe de chambreket és egyéb divatkiválóságokat, de ezeknek részletes rajzát egy más alkalomra tartom fenn.

Claire.

Sakk.

Karácsonyi dió.

34. számú feladvány.

JESPERSEN J-től.

Sötét (7.)

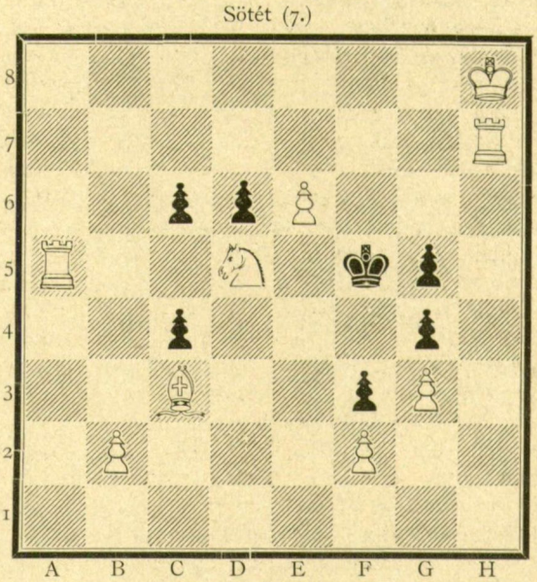

Világos (9.)

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

Heti posta.

Budapest. *R. Zs.* Ön nagyon téved. Új nyomdánk nemcsak hogy a főváros legnagyobb nyomdái közül való, de határozottan a legszebb berendezésű és olyan szellős, magas, tág és világos helyiségekkel a fővárosban egy nyomda sem dicsekedhetik. Ahhoz elég közel is esik. Nehány lépésnyire van az Operától. Ez a Nemezis. Addig simfeltünk Mahlerre, mig egészen közelébe jutottunk. Hogy mire képes különben ez az ön véleménye szerint olyan ismeretlen Neumayer-nyomda, azt fényesen bebizonyitotta a 48-ik számmal, melynek előállitására mindössze csak huszonnégy órával rendelkezett.

Arad. *Éclaire.* Csak azokra a küldeményekre felelünk, a melyek szóba jöhetnek. Jegyezze meg azonban, hogy mi mindent felhasználunk, a mit csak felhasználni lehet, nem a beküldő, de saját érdekünkben. Ebből láthatja, hogy nincsen igaza.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: **Kiss József.**
Főmunkatárs: **Justh Zsigmond.**

Báli selyemszövetek 60 krtól 6 frt 35 krig méterenként.
(Körülbelől 650 különféle minta.) Szétküld ruhánként és végenként bér- és vámmentesen **Henneberg G.** (cs. kir. udvari szállitó) gyári raktára **Zürichben.** Minták haladéktalanul küldetnek.
Levelekre 10 kr. bélyeg kéretik.

Különleges orvos
roncsoló toroklob és torokgyík
(Diphteritis és Croup) ellen
Dr. BORS LAJOS gyermekgyógyász
Király-utcza 55. Rendel 2—3.

Hazánk legnagyobb férfi divat-áruháza

Várady Béla

Budapest, kishid-utcza 9. szám (a Váczi-utcza sarkán).

A magas uraságok és nagyérdemű közönség szíves figyelmébe ajánlom *20 év óta fennálló elsőrangú*, külsőleg és belsőleg teljesen *ujonnan berendezett, este fényesen világított*, a legszélesebb körben ismert jó hirnevű férfi divat-fehérnemű és szabósági műtermemet, mely páratlan a maga nemében.

Teljes férfi-kelengyék 200 frttól 2000 frtig készittetnek.

Férfi szabóságom elismert magas szinvonalon áll.

A WHITE-féle angol kalapok és cilinderek

egyedüli raktára.

Továbbá dús választékban érkeztek:

angol plaidek, utazó- és kocsi-takarók, vadászó és reggeli kabátok, előbbiek valódi dán iramszarvasbőrből is, férfi és női téli és minden czélra való keztyűk, ugyszintén harisnyák selyem, gyapju- és fil d'écosseban, utazó selyemingek, esőkabátok és ernyők, zsebkendők, remek himzések és meglepő nagy tárháza mindig a legújabb nyakkendők és écharpeoknak.

Az általam feltalált mell-gomblyuk nélküli szab. ingek csakis nálam kaphatók.

Magyar királyi államvasutak.

120037 szám.
C. I.

Osztrák-magyar vasuti kötelék.

Uj dijszabás életbeléptetése Bécscsel való forgalomban.

1891. év január hó 1-én az osztrák-magyar vasuti kötelékben **II. rész 4. füzet** czim alatt uj dijszabási füzet lép hatályba s ugyancsak e napon az ezen kötelékben 1887. évi julius hó 1-je óta érvényes **hasonnevü dijszabási füzet** V. és VI. számu pótlékaival együtt az egyidejüleg megjelenő VII. pótlék utján hatályon kivül helyeztetnek.

Az uj dijszabás az egyrészt a Bécs-állampályaudvar, északi-pályaudvar, Bécs-Erzsébet-pályaudvar átmenetileg és Bécs-tárház állomások között, másrészt a magyar kir. államvasutaknak a Duna balpartján, továbbá pétervárad-zimonyi vonalán fekvő állomásai, az aradi és csanádi egyesült vasutak, a kassa-oderbergi vasut, a szab. osztr.-magyar államvasut, a szamosvölgyi vasut és több helyiérdekü vasutnak a dijszabásba fölvett állomásai közötti forgalomra terjed ki és tartalmaz közvetlen dijtételeket a rendes áruosztályokba tartozó gyors- és teheráruk szállitására nézve, továbbá kivételes dijszabásokat egyes viszonylatokban a következő áruczikkek szállitására nézve és pedig:

aszfalt, aszfaltmastiz, ásványviz, bor, burgonya, butorszállitó kocsik üresen vagy megrakva, **czirokszalma, czirokseprü, dinnye, fakéreg, faszén, gyapju, gabona** stb., **hüvelyesek, káka, keményitő** és **keményitő hulladékok, kénkovand, komló, kövek, liszt** és egyéb **őrlemények, lovak** (kocsirakományokban), **maláta, égetett mész, must, nád, olajmagvak, olajpogácsa, olajpogácsaliszt, rizs** (hámozatlan), **szesz, szalma, széna, szecska, szörp, szőllőczukor, tölgyfakivonat, tégla, tőzeg** és **tőzegtégla, vegyi termékek, vas** és **aczél, vas** és **aczéláruk, nyers vas** és **tüzifa.**

Ugy az uj dijszabási füzet, mint az eddigi dijszabási füzetet hatályon kivül helyező III. dijszabási pótlék a köteléki vasutaknál megszerezhető.

Budapest, 1890. deczember 16-án.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága
egyszersmind a többi részes vasutak nevében is

A közelgő ünnepekre

legjobban ajánlhatom eredeti behozatalú

Franczia pezsgőboraimat Reimsből u. m.:

Heidsieck, monopole	üvege frt	4.50
Heidsieck, monopole sec	„ „	4.80
Mumm G. H. és Ta., extra dry	„ „	4.80
Mumm G. H. és Ta., demi sec	„ „	4.40
Louis Roederer, carte blanche	„ „	4.80
Théaphile Roederer, carte blanche	„ „	4.40
Théaphile Roederer, carte noir	„ „	4.20
Clicquot H., carte blanche	„ „	4.20

Magyar pezsgőboraim u. m.:

Chaeteau Pethëo, sec v. édes	a honi pezsgőborok elismert legjobbja üv. frt	2.40
Buccanier, édes	és legrégibb gyára. „ „	2 —
Prückler és Ta., elite sec	„ „	2.40
Prückler és Ta., Kincsem	„ „	2.—
Promontori **Louis François és Ta., monopol**	„ „	2 25
Pozsonyi **Hubert I. E., Gentry club extra dry**	„ „	2.—
„**Bruderschaft pezsgő**“ François-tól ¼-es egy üveg	„ „	3 20

Asztali borok eredeti minőségben:

Szadai fehér, Korizmics termése 1⁴/₁₀ lit. üveg	57 kr.
Nèszmélyi fehér, Vörös Kálmán termése 1 lit. üv.	55 „
Szegszárdi vörös, Knorr termése 1 lit. üveg ..	65 „
Balaton vidéki kishegyi, Szalay Imre term. ⁷/₁₀ lt. ü.	45 „
Balaton vidéki kadarka, Szalay Imre term. ⁷/₁₀ lt. ü.	60 „

Továbbá: **páczolthalak. 30 féle saison sajtok, Rizike gomba, afonya** (Preiselbeer), **déligyümölcs** és **friss gyümölcsök** stb.

TAKÁTS LAJOS,

fűszer-, bor-, rum-, tea-, cognac- és csemege-üzlete

Budapest, Hatvani-utcza 19. (Magyar-u. sarok).

Megrendeléseket minden irányban a legpontosabban teljesitek.

---

5 frt egy vaság!

tömör rácsrészekkel. 80 cm. széles, 180 cm. hosszú; **I vaságy** pleholdallal 80—180 cm. **12 frt**, 95—190 cm. **14 frt, I vaságy** összehajtható ruganyos matraczczal kárpitozva **14 frt. I gyermekágy**, 4 oldalon hálóval, 64—127 cm **10 frt**, bádogoldal al 2 szinü 64—127 cm. **14 frt**, fiókkal **24 frt**, festett 4 frttal drágább. **I mosdóasztal** csak **4 frt**, négyszögletes **6 frt**, magas oldallal **8 frt, I ruhatartó 7 frttól 15 frtig** Kapható **Wolf Soma** vasoutor gyári raktárában, **Budapest, Dorottya-utcza 2.** (H) (Magyar királyi szálloda). Vidéki megrendelések foglaló beküldése és a hátralék utánvétele mellett, pontosan eszközöltetnek.

DICK B.

Fogművész — Zahnarzt

BUDAPEST

VII. kerepesi-út 12. I. emelet 5.

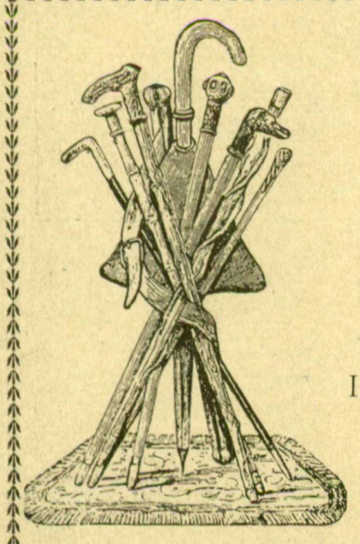

KELETI BÉLA

dísznűárú raktára

BUDAPEST, Hatvani-utcza 18. szám.

(Neruda Nándor átellenében.)

Ajánlja dúsan felszerelt raktárát

DISZMŰ, PIPERE ÁRÚKBAN,

legyezők,

bőrárú különlegességek, erszények, szivar- és szivarkatárczák stb.

IRÓKÉSZLETEK, MAPPÁK, ALBUMOK,

ÉKSZEREK.

Különleges készitője

szivar- és pénztárczáknak czimer,

ezüst email monogramm- és autogrammal.

Keleti J.

cs. és kir. és belga kir. szab. kötszer és keztyű gyáros.

Budapesten, koronahg. u. 17.

Ajánlja a legtöbb orvosi szaktekintély által elfogadott kötszereit. Testegyenészeti műszerei a legjobbak és legjutányosabbak. Egyedüli képviselete a monarchiában a felülmulhatatlan: F. Berguerand Fils czég gumi gyártmányainak. Keztyük nagy választékban.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.